

Bismillahir-rəhmanir-rəhim

28 SUAL-CAVAB

SUAL 1-1: Hörmətli Ayətullah-üzma Safi həzrətləri, salam! Bir qrup şəxs «Şəms» surəsində Allahın nəfsin paklığına on bir dəfə and içməsinə əsas götürərək nəfsin paklanmasını vacib bilmişlər. Bu düzgündürmü?

CAVAB: Nəfsi saflaşdırmaq, paklamaq vacibdir. «**Onu paklayan nicat tapar**» (Şəms-9) ayəsinə müvafiq olaraq nəfsini paklayanlar nicat tapasındırlar.

İslamın e'tiqad, əxlaq və ibadət bölmələrinə aid proqramlarda əxlaqın zinətləndirilməsinə xüsusi yer verilmişdir. Batinə səfa verilməsində, qəlb çirkinliklərinin təmizlənməsində bu proqramlar olduqca tə'sirlidir. Ali islam tə'limlərinin bir hissəsi paklıq və saflıq, digər bir hissəsi isə kamillik və zinətlənmədir. Bu iki yönümün faydası bütün dini tə'limlərdə təsdiqlənir.

Əxlaqın paklaşdırılmasında insan özü aparıcı rol oynayır. Vəzifələrin, ibadətlərin icrası, günahın tərk edilməsi ardıcılıqla yerinə yetirilərsə, batinin nuru artar və Allaha üz tutmaqla qəlb aydınlaşar. Əksinə, günah və haramlar, dini göstərişlərə e'tinasızlıq qəlbə qaraldır, ruhu korlayır.

Beləcə, din Allaha üz tutmaq, paklamaq, zinətlənmək, kamilləşməkdir. **«Hər bir mö'min kişi və qadın yaxşı işlər görərsə, onu pak həyatda yaşadar, əməllərinin əvəzini daha artıq verərik.»** (Nəhl-97). Bu əməllər bəyənilmiş həyata səbəb olur və insan elm və əməl qanadı ilə bu ali məqamlara yetişir.

Qur'an və Əhli-beyt hədislərini qoyub, onun-
bunun sözünə əməl etmək və rəhbər, şeyx seçmək lazım deyil. Bə'ziləri gərəksiz olaraq Allaha yaxınlaşmaq adı altında təriqət və qruplar yaradır, hətta alimləri də müəyyən dəstələrə bölürlər. Əsassız proqramlar islam adı ilə qələmə verilir.

Bütün kitabların (məsələn, Şeyx Tusinin «Misbahul-mutəhəccid» kitabı) göstərdiyi yaxınlaşma yolu vacibatlardan, nafilələrdən, insanları yaxşıya də'vət edib, pisdən çəkəndirməkdən, «İslam» kəlməsini ucaltmaqdan, mö'minlərin ehtiyacını ödəməkdən, həzrət

Mehdinin (ə) zühurunun həqiqi intizarında olmaqdan ibarətdir.

Allah-taala hamını Öz dininə, doğru yol olan islama hidayət etsin.

SUAL 1-2: Deyirlər ki, mə'nəvi kamilliyə çatmaq istəyən şəxs dua və zikrləri dərman misalında bilib, onları ruhani təbibin nəzarəti altında istifadə etməlidir. Çünki dualar ruhi təbəqələrə malikdir. Bu doğrudurmu?

CAVAB: Deyilən məqsədə çatmaq üçün Əllamə Məclisinin kitablarından, Tusinin «Misbahından», «Məfatihul-cinan»dan dua və zikrlər oxunsa kifayətdir. Xüsusi bir icazə və göstərişə ehtiyac yoxdur. İcazəyə ehtiyacı bilindirilən bə'zi sufi proqramları əsassızdır. Bə'zən isə bu proqramların müəyyən qismləri bid'ət və haramdır. Ən əsası odur ki, ibadət və təkliflər proqramı şəriət və mə'sumlara əsaslansın. İnsan kimlərsə ixtiralarına tabe olmamalıdır.

SUAL 2: Şiələrin uca məqamlı müctəhidi həzrət Ayətullah-üzma Safinin mübarək hüzuruna salam!

Yaşayış mühitim çətinləşib. Səbəb ailə üzvlərinin islami vəzifə və göstərişlərə mə'suliyətsizliyidir. Evi tərək edib, başqa bir yerdə şər'i vəzifələrimi rahatlıqla yerinə yetirmək istəyirəm. Yaddaşımın zəifliyi də narahatçılıq yaradır. Bu iki çətinlikdə

dəyərli nəsihətlərinizlə yol göstərməyinizi xahiş edirəm.

CAVAB: Bismillahir-rəhmanir-rəhim.

Yazdığınız əlimizə çatdı. Allahdan çətinliklərinizin gözəl şəkildə həllini və sizin üçün xeyir aqibət istəyirəm.

Sizin əhkam və şər'i vəzifələrə diqqətiniz bəyəniləsidir. Həzrət Bəqiyətullahın (ə.c) lütfü sizə şamil olsun, inşaəllah.

Ailəniz dini vəzifələri hələlik lazım olan şəkildə yerinə yetirməsə də, siz müqavimət göstərin. Zənnimcə, təhsilinizi bitirməmiş yaşayış şəraitinizi dəyişsəniz, yeni çətinliklərlə qarşılaşacaqsınız.

İlkin islam dövrünü və o dövrün müsəlmanlarını xatırlayın. O zaman gənclər kafir ailələr içində müsəlman olur və xeyli əzab-əziyyətlə qarşılaşırdılar. Mə'yus olmayın. İnşaəllah müvəffəq olarsınız.

Hafizənizin zəifliyi də qorxulu deyil. Bir çox istə'dadlı şəxsiyyətlərin hafizəsi zəif olub. Allah sizə kömək olsun.

SUAL 3: Ayətullah-üzma hacı şeyx Lütfüllah Safini həzrətlərinə. Salam! Böyük şəxsiyyətlərlə ünsiyyətdə olduğunuzu nəzərə alaraq, sizdən dünya və axirət səadətinə yol açan bir nəsihət

istəyirəm. **«Nəsihət mö'minlər üçün faydalıdır.»**
(Zariyat-55).

CAVAB: Bismillahir-rəhmanir-rəhim.

Aləm və onda olan hər bir şey, bütün hadisələr, ilin dövrü, ömrün və gecə-gündüzün keçməsi, yer və göy, yoxsulluq və varlılıq, sağlamlıq və xəstəlik, cavanlıq və qocalıq, həyat və ölüm, zillət və izzət, bütün gördüklərimiz, hər hansı bir şeyin vücuda gəlməsi və boya-başa çatması, ölümə qədər olan dəyişikliklərin hər biri öyüd və nəsihətdir.

Əgər insan aləmə ibrət gözü ilə baxarsa dünyanın zahirinə diqqət yetirməklə onun batini haqda düşünərsə, şübhəsiz öz vücudunda oyanış hiss edər. İnsan üçün imkan aləminin hər bir zərrəsində, hər bir yarpaqda mərifət qapıları və səadət yolları açılır. Bir şərtlə ki, insan aşağıdakı ayələrin şamil edildiyi qrupdan olsun: **«Yerləri və göylərin yaranışı haqqında düşün – Pərvərdigara bunları əbəs yerə yaratmamısan» (Ali-İmran-191).** Əksinə, bu ayədə göstərilən sifətdən uzaq ola: **«Ürəkləri var, onunla dərk etməz, gözləri var, onunla görməzlər, qulaqları var, onunla eşitməzlər» (Ə'raf-179).**

Yaranış kitabı olan dünya başdan-başa nəsihət və moizələrlə zəngindir. Lakin oxumaq üçün savad, mə'naların dərki üçün ağıl gərəkdir. Böyük vəhy

və şəriət kitabı olan Qur'ani-kərim də, yaranış aləmi kimi nəsihətlərdən ibarətdir. Onu çox oxuduqca, mə'nalarını 'çox düşündükcə daha çox ibrət götürülür. İstənilən bir sahədə nəsihəti Qur'andan tapa bilərsiniz.

Əbdür-rəhmanın sifətlərini mübarək «Fürqan» surəsindən, ictimai-əxlaqi tə'limləri «İsra» surəsinin 22-39-cu ayələrindən oxuya bilərsiniz. Onun müjdə verən, qorxudan ayələrinin hər biri nəsihətamizdir. Sol və sağ tərəfdən olanların sifətlərinin bəyanı olduqca nəsihətlidir.

Peyğəmbərlərin və ilahi şəxslərin, eləcə də kafirlərin və fir'onların aqibəti doğru yola yönəlmək üçün öyüd və nəsihətdir. Oxuyun, təkrarlayın və mə'nalarını düşünün. Çalışın ki, bu mə'naların həqiqətini əldə edəsiniz. **«Bu axirət mənzilidir. Onu yer üzündə azgınlıq, tüğyan etmək istəməyənlər üçün sabit etmişik və yaxşı aqibət təqva sahiblərinindir» (Qəsəs-83).**

«Onlara bu dünya həyatını misal gətir – o, göydən yağan və cürbəcür bitkilər cücərdən yağış kimidir. Allah hər bir işə qadirdir» (Kəhf-45).

«Hər kəs zərrəcə yaxşılıq etsə, yaxşılıq, hər kəs zərrəcə pislilik etsə, pislilik görər» (Zilzal 7-8).

«Göylərdə və yerdə baxılmayıb, ötürülən bir çox nişanələr var» (Yusif-105).

«Özlərindən sonra necə bağlar və bulaqlar qaldı – əkinlər, gözəl evlər və içində qərq olduqları bir ne'mət» (Duxan 25, - 27).

«İllər boyu onları faydalandırdığımıza baxmayaraq, və'd olunmuş əzabın başlarına yağdığını gördün. Həmin faydalar onlara tə'sir etmədimi?» (Şuəra 205, 206, 207).

Xülasə, aydınlıq istəyənlər üçün Qur'an bütün qaranlıqları işıqlandırması bir nurdur. Əgər ərəb dili ilə tanışlığınız yoxdursa, düzgün tərcümələrdən istifadə edin. Qur'anla yanaşı həzrət Peyğəmbərin (s) moizə və nəsihətlərini, «Nəhcül-bəlağədən» həzrət Əlinin (ə) xütbələrini, Qur'anın həqiqi şərhçilərinin nəsihətlərini mütaliə edin.

İmkan həddində mö'min bacı və qardaşlarınızın hüququna riayət edin. Zəif təbəqələrin ehtiyacını ödəməyə çalışın. Cəmiyyəti, dini yığıncaqları tərk etməyin.

Gecə namazını qənimət bilin. Hər zaman Allahu zikr edin. Cümə axşamları «Kumeyl», cümə günləri isə «Nudbə» duası oxuyun.

Öz şəxsi əməl və hesabınızın mühasibəsində alverdə şəriklərin hesabında olduğundan da ciddi olun. Hədisdə buyrulur: **«Hər kəs özü ilə gündəlik hesabat aparmasa, bizdən deyil.»** Əgər hesabatdan yaxşı iş alınsa, Allah bu şəxsin həmin

işlərini artırır. Əksinə, günah iş alınsa, həmin şəxs tövbə edib, Allahdan bağışlanmaq istəməlidir. (Kuleyni «Kafi» 2-ci cild).

Niyyətinizi xalisləşdirin, özünüzü Allah və Onun savabından qeyri bir şeyə satmayın.

İmkan aləminin nümunə və hidayətçisi həzrət Bəqiyyətullah (ə.c.) ilə rəbitənizi qoruyun. Onun hakimiyyəti altında olduğumuzu, ona rəiyyətlə olduğumuzu unutmayın. İşlərimizi bacardıqca onların öhdəsinə qoyaq, onların ali məqsədlərinə itaət edək. O həzrətin (imam Zaman (ə.c.)) zühurunun intizarını çəkənləri, onun dostlarını sevək. Yalnız Əhli-beytə itaətlə əldə edilən uca məqama yüksələcəyinizi ümid edirəm. Allah sizləri, bizləri, və bütün mö'minləri ins və cindən olan şeytanların, bid'ətçilərin tələlərindən qorusun.

SUAL 4: Hörmətli müctəhid Ayətullah-üzma Safi Gülpayiqani ağanın hüzuruna! Haqqa çatmaq üçün bir göstəriş buyurun. Bu hədəfə nail olmaq üçün özümə rəhbər, şeyx seçimmi? Hansı kitabı məsləhət görürsünüz?

CAVAB: Bismillahir-rəhmanir-rəhim.

Məktubunuz çatdı və onun məzmunundan mə'lumat hasil oldu. Əxlaqı paklamaq və sizin sözünüzlə desək, Allaha tərəf getmək üçün

göstəriş istəmişiniz. Yadınıza salıram ki, İslam tə'limlərinə, vacib və müstəhəbbə əməl etmək, haram və məkruhdan çəkinmək haqqa tərəf getmək deməkdir.

Hər bir müsəlman Allaha tərəf gedir, amma bu hərəkətdə onlar dərəcə və rütbəcə fərqlənirlər. İnsan Allah və şəriət göstərişlərinə diqqətli olduqca daha çox müvəffəqiyyətə çatır. İbadi tə'limlər, namaz, həcc, oruc, dua, Qur'an oxumaq, gecə namazı, nafilələrə diqqət, cümə gününün və gecəsinin ibadətləri, qeybət və yalanın tərki, nəfs ilə hesab, bəndələrin ehtiyacını ödəmək, ata-anaya yaxşılıq, qohum-əqrabanı yoxlamaq, qonşuya yaxşılıq, əmanətdarlıq, alimlərlə ünsiyyətdə olmaq, tövbəni təzələmək, təkbir, təhmid, təsbih, təhlil zikrləri, xalqla xoş rəftar, insanları yaxşıya də'vət edib, pisdən çəkəndirmək, rəvayətdə (Muəlla ibni Xuneysin rəvayətində) deyildiyi həddə din qardaşlarının hüquqlarına riayət, bədən üzvlərini günahlardan qorumaq, hətta şübhəli işlərdən çəkinmək, yaranışda Allahın qüdrət və əzəmətini düşünmək, Qur'ani-məciddə bəyan olunmuş dağlar və dənizlərə, böyük və kiçik mövcudata ibrət gözü ilə baxmaq – bütün bu sadalananlar Allaha tərəf hərəkətdir.

Bu hərəkətin qayda-qanunları dua kitabları, risalələr, Qur'anın təfsirləri və hədis kitablarında göstərilmişdir. Şeyx və rəhbərə ehtiyac yoxdur. Ustad Qur'an və Əhli-beytdən olan hədislərdir.

Xülasə, bütün müsəlmanlar beş namaz vaxtı Allaha tərəf səfərdədirlər. Qadın öz evdarlığı və şər'i vəzifələrini yerinə yetirməklə, kişi alın təri ilə ruzi qazanmaqla uyğun səfərdə ola bilər. Lakin «...**qafillərdən olma...**» (Ə'raf-205) ayəsinə əməl edilməlidir. Bütün bu əməllərdə Allahın razılığı gözlənilməli, Allah unudulmamalıdır.

İslam tə'limlərinin bərəkətindən yol açıqdır. Hətta günahlar yolu bağladıqda belə, tövbə ilə yenidən açılır.

Yaxşıya də'vəti, pisdən çəkəndirməni tərək edən, cəmiyyətdən uzaqlaşmış bir güncdə oturan adamlar yol göstərə bilməzlər. Yola bələd Əhli-beyt məktəbinin şagirdləri və alimləridir. İşarə etdiyiniz həmin firqədən qorunun. Həmin yol küfr və şirkə aparır. Onların rəhbərlikdə məqsədi xalqı azdırmaqdır.

Qardaşcasına nəsihət edirəm: əvvəl vaxtda namaz qılmaqla, dilinizi qorumaqla, deyilən proqramlara baxmaqla, elə öz ayağınızla Allaha tərəf getsəniz, Ona yaxın olarsınız.

«Yolumuzda çalışanları bu yola hidayət edərik və Allah yaxşı iş görənlərlədir» (Ənkəbut-69).

Mən sizin müvəffəqiyyət qazanmağınız və imanınızın şeytanların vəsvəsesindən qorunması üçün dua edirəm. Siz də məni unutmayın.

SUAL 5: Şiələrin uca məqamlı müctəhidi Ayətullah-üzma Safinin hüzuruna, ədəb və ixlas ilə! Ruhi sarsıntı və uğursuzluqdan qurtulmaq üçün nə etmək lazımdır?

CAVAB: Bismillahir-rəhmanir-rəhim.

Ruhi halətlər və müvəffəqiyyətlərin kəsilməsindən danışan məktubunuz gəlib çatdı.

Nəfsdən şikayətlənən ruhiyyə, ruhani mənbələrə diqqət, mə'nəvi ziyanlardan narahatlıq özü qəlbin diriliyi və fikrin ayıqlığıdır. Qəflət halətinin əksi olan nəfsi danlamaq batinin islahında çox tə'sirlidir.

Şərəfətli bir hədisə görə, uzun illər ibadətlə məşğul olmuş bir şəxs var idi. Bu şəxs o zamanın adət-ən'ənəsi ilə qurban kəsdi və bu qurban qəbul olmadı. O, öz nəfsinə üz tutub dedi: «Başıma nə gəldisə, səndən gəldi. Günahkar deyildim, sən etdin.» Xitab oldu ki, bu şəxsin öz nəfsini danlması illərlə etdiyi ibadətdən daha yaxşıdır.

Siz hazırkı imanınız ilə həmin ləyaqətli halətə sahib olmalı, savabın əldə verilməsindən

narahatlıq keçirməlisiniz. Buna görə də ötən zərərlərin aradan qaldırılması məqamına gəlin və Allaha şükr edin ki, sizə belə bir işıqlı vicdan vermişdir. Şükr edə-edə, şadlıq və eşqlə öz proqramlarınızın icrasına başlayın. Allahdan mərhəmət və yardım diləyin. İnşəallah, halınız yaxşılaşacaq, qəlbinizin nuraniliyi, batininizin saflığı artacaq.

Hər bir bəndə öz nəfsani halətlərini nəzarət altında saxlamalıdır. Hədisdə var: **«Qəlb də dəmir kimi paslanır və Qur'an oxumaqla, ölümü yada salmaqla təmizlənir.»** («Əlmühəccətül-beyza» 2-ci cild).

Əgər bacarsanız, öz nəfsinizi cərimə edin. Allahın itaət və razılığı yolunda onu təzyiqlik altında saxlayın. Bu işlərdən əlavə, malınızdan infaq edin, çox namaz qılın, Qur'an oxuyun. Bə'zi böyük şəxsiyyətlərin haqqında deyilib ki, namazı əvvəl vaxtdan gecikdirəndə özünü ədəbləndirmək üçün bir qul azad edərdi.

Əbu-həmzə Somalinin dualarından bu seçilmiş cümlələri oxuyun və işinizdə eyb varsa, onu düzəldin.

«Ey mənim Allahım! Hər zaman ki, öz batinimi islah edib, tövbəkarlara yaxın olmaq istədimsə, qarşıya bir çətinlik çıxdı və məndən sabit qədəmliyi aldı. Sənin xidmətində olmaqdan

kənar düşdüm. Mənim ağam! Bəlkə məni öz dərğahından qovub, o dərğahda xidmət etməkdən məhrum etmişən? Bəlkə, Sənin haqqında səhlənkərlıq etdiyimi görüb, məni uzaqlaşdırdın? Bəlkə, Səndən üz döndərdiyimi gördün və mənə qəzəbləndin? Bəlkə, məni yalançılar sırasında gördün və başlı-başına buraxdın? Bəlkə, Sənin bəxşışlərinə minnətdar olmadığımı gördün və məni nəsibsiz qoydun? Bəlkə, məni alimlərlə həmsöhbət, yaxın görməyib xar etdin? Bəlkə, məni qəflətdə olanlarla görüb, rəhmətindən naümid etdin? Bəlkə, məni batil əməl sahibləri ilə görüb, onlara tapşırıdın? («Məfatihul-cinan»).

Yuxarıda müvəffəqiyyətsizlik amilləri sadalandı və mənə elə gəlir ki, onlar kifayət qədər oyadıdır. Ümid edirəm ki, siz bu amillərdən heç birinin tə'siri altına düşməyəcəksiniz. Allaha ümid bağlamaqla, proqramları əvvəlki kimi icra edin. İrəliləyin, addımlayın! Böyük xoşbəxtliklər və ali dərəcələr sizin intizarınızdadır!

Ağamız Mehdi (ə.c) həzrətlərinin ətəyindən yapışın və onun zühuru üçün dua edin.

Allah sizləri və bizi Məhəmməd və ali Məhəmməd ehtiramına dünya və axirətdə sabitqədəm etsin! Amin.

SUAL 6: Əziz mücəttihidimiz həzrət Ayətullah-üzma hacı şeyx Lütfüllah Safinin hüzuruna. Salam!Sizi Həzrət Fatimeyi-Zəhranın (ə) viladət günü münasibəti ilə təbrik edirəm. İslam yolunda sabitqədəm olmağım üçün bu mübarək günlərdə bir nəsihət buyurmanızı xahiş edirəm.

CAVAB: Bismillahir-rəhmanir-rəhim.

Əlhəmdulillahi rəbbil ələmin Vəssəlatu vəssəlamu əla səyyidina və nəbiyyina Əbil-qasimi Muhəmmədin və alihit-tahirin, siyyəma bəqiyyətillahi fil-ərzin.

Allah-taala buyurur: «**Bilin ki, mənim doğru və düzgün yolum budur. Onu seçin və digər yolla getməyin ki, sizi Onun yolundan uzaqlaşdırar. Sizə belə tapşırılmışdır. Olsun ki, amanda qalasanız**» (Ən`am-153).

Sizə verəcəyim nəsihətlər Əllamə Hillinin öz oğlu Fəxrül-Mühəqqiqinə etdiyi nəsihətlərdən götürülmüşdür. O, ən böyük islam alimlərindən, əqli və nəqli elmlərdə misilsiz ustadlardandır. O, çox qiymətli «Təvaid» kitabının sonunda elm aləminin iftixarı olan oğluna bir sıra tapşırıqlar vermişdir.

O, böyük fəqih öz şərəfli oğluna xeyir-dua verdikdən sonra ona təqvalı və pəhrizkar olmağı vəsiyyəət edir. Onu Allahın əmrlərinə itaətə, ilahi

razılığa səbəb olacaq işlərə, nəhy edilən işlərdən uzaqlaşmağa çağırır.

O, öz oğlundan istəyir ki, ömrünü fəzilət qazanmağa, nadanlıq və naqislik uçurumundan elm və kamal, saleh əməllərin ən ali dərəcəsinə yüksəlməyə sərf etsin, vaxtını səmərəsiz keçirməsin.

Bu vəsiyyətlərdən biri də mö'min qardaşlara kömək, zəiflərin ehtiyacını ödəmək, pislik qarşısında yaxşılıq, yaxşılıq qarşısında təşəkkürdür. Onu əxlaqsız və qanmaz adamlarla dostluqdan, hömsöhbət olmaqdan çəkindirir.

Digər tərəfdən öz övladına alimlərlə yaxınlığın gözəl əxlaqa səbəb olduğunu anladır. Səbr və təvəkkül, nəfslə hesab aparmaq, bağışlanmaq istəmək, zülmədən çəkinmək vəsiyyət olunur. Yaddan çıxarma ki, Allah zəif və əldən düşmüş şəxsləri incidənin, yoxsula əziyyət verənin günahından keçmir.

Sonra buyurur: Gecə namazını unutma və çalış həmişə onu yerinə yetirəsən. Böyük məqamlı Peyğəmbər (s) mö'minləri ona rəğbətləndirib: **«Behişt ömrünün sonunu gecələr durmaqla keçirəndir»** (Əvaliyul-ləali 2-ci cild).

Qohum-əqrəba və yaxın adamlara baş çək – bu, ömrün uzanmasına səbəb olar. Bacardıqca gözəl

əxlaqa yiyələn. Həzrət Peyğəmbər (s) buyurur: **«Doğrusu, heç vaxt malınızla xalqı razı sala bilməzsiniz. Belə isə, onları əxlaqınızla razı salın.»** (Həmin mənbə 4-cü cild).

Pak nəsil olan mə'sum övladlarına, kəramətli seyidlərə bağlı olmağa, onlara xidmət və hörmət göstərməyə çalış. Allah-taala onları tə'kidlə tapşırmiş, onlarla dostluğu risalətin savabı bildirmişdir. **«Ey Peyğəmbər, de ki, sizdən Əhli-beytlə dostluqdan başqa bir şey istəmirəm»** (Şura-23).

Son peyğəmbər həzrət Məhəmməd (s) buyurmuşdur: **«Qiyamət günü dörd qrup, dünya əhlinin günahı qədər günah gətirərsə də onlara şəfaət edəram: mənim nəslimə kömək edənlər, yoxsulluq və çətinlikdə mənim övladlarıma malından bağışlayanlar, dili və qəlbiylə övladlarımı sevənlər, övladlarım qovulub, kənarda qaldıqları vaxt onların ehtiyacını aradan qaldırmaq üçün çalışanlar»** (Əvaliul-ləali, 4-cü cild).

Alimləri əzizlə, fəqihlərə tə'zim et. Həzrət Peyğəmbər (s) buyurub: **«Fəqihə ehtiram göstərən şəxs qiyamət günü Allah ilə Onun bəyəndiyi bir halda görüşər. Fəqihə yüngül sayan isə Allah ilə Allahın ona qəzəbləndiyi halda görüşər»** (Həmin mənbə, 1-ci cild).

Alimə və hətta onun evinin qapısına baxmaq, onunla yoldaşlıq edib həmsöhbət olmaq ibadətdir. Sənə dini anlamağı, elm əldə etməyi arzulayıram. Məbada, öz elmini ehtiyacı olanlardan gizlədəsən. Qur'anda buyurulur: **«Öz elmini gizlədən şəxsə Allah və bütün lə'nət edənlər lə'nət yağdırar» (Bəqərə-159).**

Xüsusilə, bid'ətlər zamanı alimlərin öz elmlərini zahir edib, bid'ətləri dəf etməsi və camaatı bu yoldan çəkəndirməsi vacibdir. Peyğəmbər (s) buyurur: **«Ümmətim arasında bid'ətlər aşkar olduqda din aliminə öz biliyini bəyan etmək vacibdir. Belə olmasa, Allahın lə'nəti olsun ona» (Əvaliul-ləali, 4-cü cild).**

Əllamə Hillinin (r.ə) buyuruqlarından əlavə, mənimdə tövsiyəm budur ki, Allahı unutma və Ona elə ibadət et ki, sanki Onu görürsən. Sən Onu görmürsənsədə, O səni görür. Onu ürəyinlə, dilinlə daim xatırla. Yə'qin ki, O da səni yada salar. (Bəqərə-152).

Onun ne'mətlərinə şükrü unutma. Ne'məti danmaqdan, Onun ne'mətləri ilə Ona günah etməkdən çəkin. **«Şükr etsəniz, ne'mətləri artıraram və əgər küfr etsəniz, [bilin ki] mənim əzabım ağırdır» (İbrahim-7).**

Alış-verişdə insafı gözlə. Kimsənin kiçik olsa belə, haqqını inkar etmə. Bacardığın qədər din qardaşlarına kömək göstər. Üç əməl çox faydalıdır: dostlara maddi kömək, camaatla insafılı rəftar, Allahı hər zaman xatırlamaq. (İrşad, 2-ci cild).

Mö'min qardaş və bacıların hüququna riayət et. Bunun üçün ən asan yol özün üçün istədiyini onlar üçün də istəmək, özün üçün xoşlamadığını onlar üçün də xoşlamamaqdır. Səninlə əlaqəni kəsənlərə yaxınlaş, sənə zülm edənləri bağışla.

Lovğalıq, qürur, xudbinlik, başqalarına yuxarıdan baxmaqdan çəkin. **«Lovğalıq edənlərin yeri cəhənnəm deyildirmi?» (Zumər-60).**

Allah bəndələrinə mö'min bacı və qardaşlarına saymazlıq baxma. Sənin alçaq gördüyün şəxs Allah övlilərindən ola bilər. Zahirə əlamətlər həqiqi ölçü deyil. **«Bu dünyada var-dövlət yığanların əli o dünyada boşdur» (Kənzul-ummal).**

Başqaları ilə müqayisədə özünü nə qədər kiçik saysan və təvazökarlıq göstərsən, uca məqamlara çatarsan.

Yaxşıya dəvət və pisdən çəkəndirməni, İslam kəlməsinin ucaldılmasını, Əhli-beyt məktəbinin təbliğini istiqamət seç. Allah yolunda dostluq və düşmənçiliyi gözlə.

Dünya və axirət izzətinin, cəmiyyətin e'tibarının mühüm səbəblərindən olan əhdə vəfadarlıq, düzlük və sədaqəti uca tut. Hədisdə buyurlur: **«İnsanın oruc və namazının çoxluğuna deyil, əmanətdarlığına, danışıqda düzgünlüyünə baxın»** (Kafi, 2-ci cild).

Həzrət Peyğəmbər (s) bir hədisdə buyurur: **«Mənim ümmətim nə qədər ki, əmanəti qənimət və sədəqəni ziyan bilmir, həmişə xeyirdədir.»**

Allahın düşmənləri ilə dostluqdan çəkin və bu üç ayəni unutma:

«Elə bir qövmlə tapmazsan ki, Allah və Onun peyğəmbərinə iman gətirsin, amma onların müxalifləri ilə dostluq etsin – bu müxaliflər onların ataları, övladları, qardaşları və ya qəbilələri olmuş olsa da! (Mücadilə-22).

«De ki, əgər atalarınız, övladlarınız, qardaşlarınız, arvadlarınız, qohumlarınız, qazandığınız mallar, kasadlığınızdan qorxduğunuz ticarət və bəyəndiyiniz evlər sizin üçün Allahdan, Onun rəsulundan, Onun yolunda cihaddan daha əzizdirsə, Allahın əmrini gözləyin, Allah fisq əhlini sevməz» (Tövbə-24).

«Bu axirət evini dünyada üstünlük arzusunda və azğın olmayanlar üçün qurmuşuq və yaxşı aqibət təqva sahiblərinindir» (Qəsəs-83).

Qur'an oxumağı tərک etmə. Rəvayətlərə görə Qur'an Allahın əhdidir. Hər bir şəxs bu əhdə baxmalı və hər gün ən azı beş ayə oxumalıdır.

Yerin və göyün yaranışını, ilahi nişanələri düşünmək, Allahı tanımağa, ruhun və əqlin inkişafına səbəbdir və bu düşüncələrin fəzilətini əldən buraxma! Allah-taala Qur'anda ağıl sahiblərini vəsf edərək buyurur: **«Yer üzündə yəqin əhli üçün ibrətlər vardır. Öz vücudunuzda görmürsünüzmü?»** (Zariyat 20, 21).

Aləmin zahirinə baş qatıb, onun batinini görməyənlərdən olma. Belələri haqqında buyurulur: **«Göylərdə və yerlərdə çox nişanələr vardır ki, onlardan ötüşüb baxmazlar»** (Yusif-105).

Mə'sumlara təvəssüldən, onların müsibət və fəzilətləri zikr olunan məclislərdən, rövzə məclisləri, həzrət Seyyidüş-şühədanın (ə) əzadarlıq məclislərindən uzaq olub, səhlənkarlıq etməyəsən. Ruhun kamilləşməsindən, nəfsin paklaşmasından, çoxlu savab qazanmaqdan, mərifət və bəsirətin artmasından ibarət olan bu məclisləri qənimət say!

Xüsusi ilə, həqiqi ne'mətlərin vəlisi, zahiri və batini feyzlər müqəddəs vücudundan bərəkət tapan həzrət Mehdini (ə.c) unutma. Öz rəftar və

danışığınla o həzrəti bacardıqca razı sal. Onun zühurunun tə'cili, nicat dövrünün yaxınlaşması üçün dua et. Onun həqiqi intizarını çəkənlərdən olmağa çalış!

Məhəmməd və ali Məhəmmədə salavat göndərməklə mətin ol! Və bu təqsirli fəqirə də dua etməyi unutma!

SUAL 7: Həzrət Ayətullah hacı şeyx Lütfüllah Safinin mübarək hüzuruna. Salam. Xahiş edirəm ki, suallarına cavab verəsiniz:

1. Əgər bir gün Allahd-taala sizin bir arzunuzu yerinə yetirərsə, Ondan nə istəyərsiniz?

2. İnşəallah, qiyamət aləmində Allah şəfaət məqamı verərsə, mənə şəfaət edərsinizmi?

CAVAB 7-1: Bismillahir-rəhmanir-rəhim.

Sizin iki sual və nəsihət istəməyinizdən ibarət məktubunuz çatdı.

Suallar, istəklər, gözəl niyyət, dini baxış və vicdanlı həyatın təzahürüdür. Mən bu qəlbinizə, imanınıza görə sizə təbrik deyir, Allahdan sizin üçün müvəffəqiyyət və kamil iman istəyirəm.

Vaxt darlığı səbəbindən müxtəsər cavab verməyə çalışsam da, mövzuların mə'nəviliyi və onların insan ruhuna bəxş etdiyi şirinlik söhbəti uzadır. Əgər qələmin cilovu çəkilməsə, nəfs bu ürəyəyatan mövzulardan doymaz, qələm yazmaqdan

yorulmaz. **«Həmd olsun o Allaha ki, bizi hidayət etdi və Allah yol göstərməsəydi, heç vaxt haq yolu tapa bilməzdik» (Ə'raf-43).**

Dünyanın vəziyyəti və dünya xalqlarının fərqli xarakteri, eləcə də, dünyada gedən dəyişikliklərin hər biri moizə və nəsihətdir. Zətin hər bir zərrəsi, hər bir yarpaq, yağış damlası, hüceyrə, canlı, cansız, bitki, insan, dağ, dəniz, ulduz, qalaktika həqiqətlərdən bir aləm, mə'nalardan bir kitab, Allaha tərəf gedən bir yoldur. İlahi qayda olan geyimlər, həyat və ölüm, zahiri görünüşlərin və ne'mətlərin təzələnməsi, ömürlərin sona çatması, dövlətlərin süqutu düşüncəli insanlar üçün həmişə ən yaxşı moizə olub və olmaqdadır. **«Səbəb Allahın haqq və Ondan qeyri çağırılanların batil olmasıdır. Allahın mərtəbəsi yüksək və böyükdür» (Loğman-30; Həcc-62).**

Yaranış kitabının hansı nöqtə, hərf və kəlməsində, hansı hadisə, kiçik və ya böyük varlıqda ilahi nişanələr müşahidə edilmir ki, qafil insanlar qəflət yuxusundan oyanıb, işlərin aqibəti haqqında düşüncəyə vadar olmasın, yeganə Yaradanın əzəməti qarşısında səcdəyə getməsin, dilindən tövhid kəlmələri qopmasın?!

«İlahi, həqiqətən səmadakı və yerdəki hərəkətlər, gözlərdəki baxış, dənizlərin hər bir

qətrəsi, ağacların hər bir yarpağı Sənə dəlil və şahiddir, Sənin mülkündə heyrandır».

Bəli, bütün müşahidə olunanlar ilahi varlığın, Onun elm və qüdrətinin nişanələridir.

**Ayıqlar nəzərində yaşıl-yaşıl yarpaqlar
İlahi bir düzümdən söz danışan varaqlar.**

Varlığın atomdan tutmuş kəhkəşanlara qədər bütün hissələri Allahın qüdrəti sayəsində hərəkətdədir. Bu təbii hərəkət insan vücudunun zərrələrində də cərəyan etməkdədir. Bütün zərrələr batini bir dillə xəbərdarlıq edir ki, ixtiyar və iradə meydanında hərəkət karvanından geri qalmaq olmaz. Təəssüf doğurar ki, insan bütün bu moizə və xəbərdarlıqları qulaq ardına vurub, ömrünü qəflətdə və oyun-oyuncaqla keçirsin.

Hədəsdə belə buyurulur: **«İki günü bərabər olan şəxs ziyankar və bu günü dünənindən pis olan şəxs məl'undur»** (Məanul-əxbar).

Bütün gördükləriniz bizi ayıq olub, vaxtın qədrini bilməyə çağırır. Cavanlığın arxasında qocalıq, sağlamlığın arxasında xəstəlik və həyatın arxasında ölüm dayanmışdır. Vaxt varkən ayağa qalxın, qarşıdakı uzun yolunuz üçün azuqə hazırlayın. Əli (ə)-in buyuruğunu unutmayın: **«Bu**

qədər öyüd-nəsihət aqıl insanların moizəsi və nadanların ibrət götürməsi üçün kifayətdir.» (Nəhcül-bəlağə).

Birinci sualınız olduqca əhəmiyyətlidir. Elmin dərinliklərinə getmiş, kamillik və bəsirət mə'dəni olan, Allahdan ilhamlanan İmamlardan (ə) savay kimsə bu suala qənaətbəxş cavab verə bilməz. Arzularımdan birinin yerinə yetiriləcəyi təqdirdə Allahdan nə istəyəcəyimi bilmirəm. Onun dərğahından sabit iman, razılıq, yoxsa cənnətmə istəyim? Yoxsa həzrət Mehdivin (ə.c) zühurunu istəyim? Bəlkə, deyim ki, ilahi məni öz bəyəndiyin kimi et? Ya da bütün bəndələr üçün dünya və axirət səadəti diləyim?

Ancaq mən Allahı bağışlayan və bəxşiş verən kimi tanıyıram. Onun rəhmət və kəramət xəzinələrindən nə qədər bağışlanarsa, zərrəcə azalmaz. Bütün dualar icabət olunur. O, mütləq feyz bağışlayandır. **«Onun birini dinləməsi digərini dinləməsinə mane olmur və istəyənə də, istəməyənə də əta edir»** (Kafi, 2-ci cild). **Onun xəzinələri tükənməz və çox bağışlamağı ona yalnız kərəm və səxavət artırır»** (Məfatihul-cinan).

O, öz kitabında və həzrət Rəsula (s) vəhyində dua üçün hamıya mütləq izn verib. **«Sizin Allahınız deyər: çağırın Məni, cavab verim sizə.**

Şübhəsiz, Mənə ibadət etməyi özlərinə sığışdırmayanlar tezliklə xar və zarıyan halda cəhənnəmə daxil olacaqlar» (Ğafir-60). Beləliklə də, hamıya dua əmri verilmiş, qurtuluş qapıları taybatay açılmışdır.

Bu səbəbdən də mən bütün ehtiyaclarımı Ondan istəyirəm və Onun ətasını məhdud saymıram. Fəxr edirəm ki, vücudum başdan-ayağa Ona möhtacdır və izzətim Onun ətasına bağlıdır.

Onu da qeyd edirəm ki, həzrət Peyğəmbər (s) və Əhli-beytdən rəvayət olunan dualar arasında bütün məqsəd və mətləbləri özündə cəmləşdirən dualar çoxdur. Lakin bu dualar artıq seçilmiş olduğu üçün onların arasından bir neçəsini seçmək olmaz.

Əgər imamların səhabələrinin, alim və hədisçilərin tərtib etdikləri mö'təbər kitablardan hər birimiz faydalansaq, saysız-hesabsız rəhmət xəzinələrinə yol açılar.

Bu dualar bəşərin həqiqi ehtiyaclarının bəyanından əlavə, oxuyanın diqqətini ehtiyacsız Allaha yönəldir, onda füsünkar mə'nəvi halətlər yaradır, Allahla ünsiyyətdən zövq alınır. Eləcə də, elm, mə'rifət, əxlaq, fəzilət qapıları dua oxuyanın üzünə açılır.

Yəqin ki, o həzrətlərin dua göstərişləri olmasaydı, bəşəriyyət dua işığında vücuda gələn kamilliyi dada bilməzdi. Bu dualar Allahı hansı adlarla çağırmağı, nə istəməyi öyrədir.

Bu dualar və xüsusi ilə də Qur'andakı dualar nur, iman, Allaha tərəf seyr, heyvani və nəfs ani istəklərindən qurtuluş, mələkuti dərəcələrə yüksəliş, rəhmət dəryasında üzmək və həqiqi bərəkətdir. İmam Zeynəlabidin (ə) münacatlarından birində belə buyurur: **«Ey o kəs ki, səltənəti bütün yeri tutmuş, cəlal və əzəməti hər şeyə qalibdir. Məhəmməd və onun ailəsinə salam göndər. Qəlbimi Sənə tərəf yönəlməyin şadlığı ilə doldur və məni Sənə itaət edənlər cərgəsinə qoş.»**

Duanı oxuyarkən anlayırıq ki, Allahdan bir şey istədiyimiz zaman bu sözləri tapa bilməzdik. Öz hacətlərimizi bu duadakı məqamlarla dərk etməz, dünyəvi və maddi istəklərlə kifayətlənərdik. Uyğun duada yenə də buyurulur: **«Ey o kəs ki, yolunu azmışlar ona üz tutar, Onu rəhbər görürlər. Qorxmuşlar Onu səslər, Onu sığınacaq bilirlər. İbadət edənlər Ona pənah aparar, Ona arxalanarlar. Axı nə vaxt Səndən qeyrisini çağıran sevindi, Səndən qeyrisi üçün əziyyət çəkən rahatlıq tapdı? Mənim Allahım, sübhlərin**

işığı, gecənin qaranlığını apardı. Mənsə hələ də arzuma çatmamışam və münacat bulağından doymamışam. Məhəmməd və onun ailəsinə salam göndər. İstəklərimin qəbulu və ya binəsib qalmağım, hansı məsləhətdirsə onu yerinə yetir. Ey mehribanların mehribanı.» (Səhifeyi-səccadiyyə).

Mə'sumlardan bizə yetişmiş bütün digər dualar da kamil mə'rifət, bəsirət, tərbiyə aşılayan məzmunə malikdir. Onların vasitəsilə qəlb saflanır, insanın mə'nəvi aləmin seyrinə şövqü artır.

Kamil dualardan bə'zisi Allahdan müvəffəqiyyət, sağlamlıq, yəqin məqamı, təvəkkül və riza diləyir. «Məkarimul-əxlaq» duası kimi dualarda həqiqi ehtiyac və pak fitrət istənilir. Dua edən öz məqam və fəzilətindən asılı olmayaraq, özünü yoxsul, tam ehtiyac içində görür və zatən varlı, kamil olan Allah qarşısında özünü bacardıqca kiçik fərz edir. İnsan bu dualarla ən qorxulu hadisələrlə üzləşmək üçün silahlanır.

Dua əhlini bəla tufanları acizləşdirmir, çətinliklər əldən salmır. Mə'yusluq və ümitsizlik onlara qələbə çalmır. Ümid Allaha və Onun qüvvəsinədir. **«Ey Allah, Səndən ürəyimə, canıma qarışmış iman, yəqin istəyirəm ki, mənə yazdığından başqa bir şey çatmayacağını bilim.**

Məni qismət etdiyın şeylərdən razı sal.» (Səhifeyi-səccadiyyə, 2-ci cild).

Bu kimi dualarla insanlar çətinliklərə qalib gəlib, öz iman və mövqələrində möhkəmlənirlər. «**Allah bizə kifayətdir**», «**Öz işimi Allaha tapşırıram**», «**Biz Allah tərəfindənik və Allaha tərəf qayıdacağıq**», «**Allahdan başqa heç bir qüvvə və qüdrət yoxdur**» kimi ayələr bütün zəif nöqtələri qüdrətə çevirir. Həzrət Peyğəmbərin (s) öz qızı Fatiməyə (ə) öyrətdiyi duadakı kimi: «**Ey diri və əbədi! Öz rəhmətinlə köməyimə çat, məni bir an da özbaşına buraxma və bütün işlərimi islah et.**» (Kənzül-ümman). Dua edən şəxs özünü Allahın amanında və himayəsində görür, heç bir kasıbçılıq və zərər onu qorxutmur.

Həqiqətən dua və çağırışın özü istənilən hacətlərdən daha mühüm və feyzlidir. Ona görə də istər kiçik, istərsə də böyük hər nə varsa, Allahdan istəmək lazımdır.

Xoş o dostların halına ki, Allahla dua vasitəsilə daim rabitədədirlər və vay olsun duanın ləzzətindən və bərəkətindən məhrum olanların halına. Allaha ibadət və pərəstişin həqiqəti duadır. (bax: Bəqərə-156). Hədisdə «**dua ibadətin məğzidir**» buyurulur. (Vəsailü-ş-şiə, 4-cü cild).

Rəvayətdə nəql olunur ki, imam Sadiqdən (ə) soruşdular: İki şəxs namaza birlikdə başlayıb, birlikdə də bitirdilər. Namaz zamanı onlardan birinin duası, digərinin qiraəti mükəmməl idi. Hansının fəziləti daha çoxdur?

İmam (ə) birinci dəfə «**hər ikisi fəzilətlidir**» deyər cavab versə də, sual verən şəxs yenə də cavab istədi. Həzrət (ə) buyurdu: «**Duası çox olan daha fəzilətlidir.**»

Uca Allahdan istəyirəm ki, qəlbimizi duaya şövq nuru ilə işıqlandırsın, hər zaman duanın bərəkətindən feyz alağ. Xüsusi ilə həzrət Bəqiyətullah İmam Zaman (ə.c) üçün duaya müvəffəq olub, onun hakimiyyət ne'mətinin qədrini bilək.

Cavab 7-2: Qiyamət günü məndən şəfaət istəyirsiniz. Əvvəla, ümid edirəm ki, siz özünüz şəriət təkliflərinə əməl etməklə, pak iman və Əhli-beytə bağlılıq ruhiyyənilə şəfaət edənlərdən (bağışlatdıranlardan) olacaqsınız. Rəvayətə görə, mö'minlər də şəfaət edənlərdəndir.

İkincisi, hamınızın gözü həzrət Rəsuli-əkrəm (s) və Əhli-beytin (ə) şəfaətindədir. Qiyamət günündə şəfatə edənlər çoxdur – o cümlədən dinin həqiqi keşikçisi olan alimlər. Lakin şiələri və mö'minləri

qurtuluş mənzilinə, ali dərəcələrə çatdıran xüsusi şəfaət Məhəmməd və ali Məhəmməd (s) şəfaətidir.

**Tubanın təşnəsin yatırdı Kəvsər,
Bahar yağışından olarmı əsər?**

Öz Allahı ilə əhd bağlamış sizin kimi insanların mənim kimi qüsurlu bir bəndənin şəfaətinə nə ehtiyacı var? Əgər şəfaətdən bir pay nəsb olsa, o da Məhəmməd və ali Məhəmməd (s) şəfaətinin sayəsindədir.

Şərəfətli hədislərə görə şəxslərdən şəfaətə şamil olmaq maneələri yoxdursa, ali dərəcə sahibi olanlar aşağı mərtəbələrə şəfaət edirlər. Bu şəfaət yalnız günahkarlara deyil, saleh adamlara da aiddir və onların dərəcəsini yüksəldir. Buna əsasən də həzrət Peyğəmbər (s) günahkarlara, salehlərə, şəhidlərə, hətta peyğəmbər və imamlara da şəfaət edə bilər. Əgər şəfaət günahkarları bağışlatdırsa, digərlərinin mərtəbələrini daha da ucaldar. Bu mə'nada mə'sumların şəfaəti bütün şəxsiyyətlərə və məqam sahiblərinə şamil olunur. Günahkarlara şəfaətin əhatəsi o qədər genişdir ki, onların adlarının Məhəmməd, Əli, Fatimə, Həsən, Hüseyin və s. olmasının da əhəmiyyəti vardır. Bütün bunlara baxmayaraq insan bədbəxtçilik

biyabanında, cəhənnəm əzabında süquta uğrayır. Əgər az mərifətli birisi «təəccüb edirəm nicat tapana, axı necə nicat tapıb» demişsə, kamil söz imana məxsusdur: **«təəccüb edirəm həlak olana, axı necə həlak olub?»**. Doğrudan da insan səadətə çatmalı, xoşbəxt olmalıdır və bu bir gerçəklikdir.

İnsan bu ilahi feyzləri əldə etmək yolunu tutmalı, haqqın rəhmət günəşinin nurundan məhrum olmamalı, günahın insanı yuvarlatdığı çıxılmaz zülmətdən qorxmalı, qəfil əzabdan həzər etməli, bu ayəni unutmamalıdır: **«Sonradan pis iş görənlərin aqibəti daha da pis oldu. Çünki onlar Allahın ayələrini yalan bilib, məsxərəyə qoydular.»** (Rum-10).

İnsan özünü fəlakətə atmamalı, ilahi rəhmətdən nə məğrur, nə də mə'yus olmamalıdır. Ümid və qorxu arasında ayıq halda irəliləyib, şeytanın və alçaq nəfsin şərindən Allaha sığınmalıdır. **«Uca və əzəmətli Allahın qüvvəsindən qeyri bir qüvvə yoxdur. İddiamızın sonu budur ki, həmd və sənə aləmlərin Rəbbinə məxsusdur.»**

SUAL 8: Cənab Ayətullah-üzma Safinin hüzuruna. Salam! İbadətlərinizin haqq dərğahında qəbul olması arzusu ilə! Öz hikmətli öyüdlərinizlə yetkinlik yaşına çatmış cavanlara yol göstərməyinizi xahiş edirəm.

CAVAB: Bismillahir-rəhmanir-rəhim.

Qur'anın müraciət etdiyi, ilahi vəzifələr şərəfinə çatmış əziz yeniyetmələr və övladlar! Bu yaşa, bu ləyaqətə çatmağınız münasibəti ilə sizi təbrik edirəm.

Diqqətli olun, bu tarixdən başlayaraq islami cəmiyyətdə üzvlüyə qəbul olmusunuz. Əxlaqınız, danışığınız, fəaliyyətiniz üzərində hesab aparırlar. Allah-taala sizə e'tibar əta etmiş, (Qur'anda 88 dəfə) «**Ey iman gətirənlər**» deyə sizə üz tutmuşdur. Həmin bu e'tibar baxımından da cəmiyyətdə qiymətiniz vardır.

Sizin fəaliyyətiniz və sözlünüz bu vaxtadək şəriət nöqtəyi-nəzərindən e'tibarsız idi. Sizin haqqınızda başqaları qərar çıxarırdılar. İndi isə öz ixtiyarınızdasınız. Allah, Peyğəmbər, mə'sumlardan başqa kimsəyə tabe deyilsiniz.

Tövhid, nübüvvət, imamət, mə'ad, keçmiş peyğəmbərlər, kitablar və mələklərə olan e'tiqadınızı qısaca da olsa, dəlillərlə möhkəmləndirin. Çalışın ki, Allahın yardımını ilə Ona bəndə, Peyğəmbərə itaətçi, imamlar və xüsusilə də həzrət Mehdi (ə.c) üçün həqiqi əsgər, xalis şiə, İslam və Qur'an üçün əmin keşikçi, mö'minlər üçün qayğıkeş bir qardaş olun. Hamının, xüsusilə də ata-ana, müəllim və

alimlərin haqqına riayət edin. Sözün qıyası, özünüzü gözəl islam əxlaqı ilə zinətləndirin, xalqa yaxşılıqda, elm və mərifət təhsilində daim yorulmadan çalışın. İnkişafınız üçün bütün imkanlardan səmərəli istifadə edin.

Bu gündən başlayaraq həyatınızın dəqiqələrinin də qədrini bilin. Axı siz islam ümməti üçün iftixar olmalı, izzət sahibinə çevrilməlisiniz. Vaxtınızı tənbellik və süstlüklə keçirməyin, Allah eləməmiş, pislənmiş və haram işlərə, oyunlara sərf etməyin. Bir zaman elə olsun ki, ötən günlərinizə nəzər salanda şad və xoşbəxt olasınız.

Əzizlərim! Təklif nədir? Təklif yaşına çatmaq nədir? Yə'ni, bu söz, bu da meydan! Bu siz, bu da səadətli fürsətlər! Yə'ni, məs'uliyət, özünütərbiyə, quruculuq dövrünə qədəm qoyma, ilahi imtahanlarla üz-üzə! özünüzü belə bir həyat üçün hazırlayın və heç bir qiymətə Allahdan başqasına satmayın. Əslində, sizin qiymətiniz behiştədir. **«Özünüzü behiştədən qeyri bir şeyə satmayın.»** (Nəhcül-bəlağə).

Çalışın ki, seçdiyiniz fəaliyyət sahəsində cəmiyyət üçün faydalı və e'tibarlı bir üzv olasınız. Fərz edin ki, hamı sizin çalışqanlığınıza möhtacdır və siz öz payınıza düşən bu ehtiyacları aradan qaldırmalısınız.

Allahı heç zaman unatmayın. Onu xatırlamaqdan, dua və ibadətdən, imamlara təvəssüldən, şərəfli hərəmlərin ziyarətindən güc alın. Allahın lütfünə və yardımına ümidvar olun. Qur'anda buyrulur: **«Haqqımızda çalışanları xüsusi yollarımıza hidayət edərik və şəxsiz ki, Allah yaxşı iş görənlərdir.» (Ənkəbut-69).**

SUAL 9: Ayətullah-üzma Safi Gülpayiqani ağanın müqəddəs hüzuruna. Salam!

Mən gəncliyimin əvvəl dövründən başlayaraq əmmarə (alçaq) nəfs ilə mübarizədə olmuşam. Amma bə'zən müvəffəqiyyət qazana bilmirəm, əmmarə nəfs məni pis işlərə sövq edir. Günaha batandan sonra vicdan əzabı çəkirəm. Mənə ümid verib, kömək göstərməyinizi xahiş edirəm.

CAVAB: Bismillahir-rəhmanir-rəhim.

Həzrət Peyğəmbər (s) belə buyurmuşdur: **«Ümmətimin ən yaxşısı gəncliyini Allaha itaətdə keçirən, nəfsini dünya ləzzətlərindən qoruyan və onu (nəfsini) axirət yolunda zəhmətə salan şəxsdir. Həqiqətən, belə bir şəxsin mükafatı Allah yanında behişt dərəcələrinin ən ucusudur.»**

Əziz övladım! Çoxları ondan-bundan şikayətlənirsə, siz özünüzdən narazılıq bildirirsiniz. Mə'lum olur ki, əmmarə nəfs ilə çarpışmadasınız. Başqa sözlə, həzrət Peyğəmbərin

(s) buyurduğu kimi, nəfs ilə cihaddasınız. Düşməni güclü görür və Allah eləməmiş, məğlubiyyətdən qorxursunuz. Sizi əmin edirəm ki, düşmən qarşısında müqavimət göstərib, meydanı daraltsanız və onun istəklərinə əvvəlcədən baş əyməsəniz, nəhayətdə qalib gələcəksiniz. Bilin ki, onun istəkləri saysız-hesabsızdır. Əvvəlcədən onun bir istəyinə baş əysəniz, növbəti əmrlərinə verəcək və şəxsiyyətinizi tam məhv etməyincə qane olmayacaq. Əsil döyüş və cihad meydanı həmin bu cavanlıqdır. Sözsüz ki, əmmarə nəfs hər insanı məğlub edə bilmir. Həqiqi cəngavərlər bu meydanda özünü göstərib mükafatlar ala bilər.

Siz və sizin həmyaşıdlarınızın hər biri bu böyük imtahandan keçməlidir. Allahı xatırlayın və Ondan və'də etdiyi yardımını istəyin. (Ənkəbut-69). Allah cihad edib, Ondan yardım istəyənləri hidayət edər. O, yaxşı iş görənlərdir.

Sizdəki bu çarpışma ruhiyyəsi ağıllıq və bəsirət mərhələlərindəndir. Ümid var ki, bu ağıllıq hesabına, əksər cavanların qərq olduğu girdabdan qurtulasınız.

İlk baxışdan çətin görünən bu müqavimət nəfsə itaət etmədən irəlilədikcə asanlaşır. Təcrübəli və mö'min şəxslərlə ünsiyyətdə olmağa çalışın, dini söhbətlərdə iştirak edin. «Me'racüs-səadət»,

«Həyatül-qülub», «Eynul-həyat», kimi kitabları mütalibə edin, «Kumeyl» və «Nüdbə» duaları oxumaqla, imam Zamana (ə.c) təvəssül etməklə özünüzü cihadə hazırlayın.

Aydın gələcəyinizə ümidlə, sizin və həmyaşdılarınızın tofiq tapması üçün dua edirəm.

SUAL 10: Xahiş edirəm ki, yeni dərslərin ilinin başlanğıcında tələbə və şagirdlərə öz göstərişlərinizlə yol göstərsiniz.

CAVAB: Bismillahir-rəhmanir-rəhim.

Həzrət Peyğəmbər (s) buyurmuşdur: **«Bilin ki, Allah elm tələb edənləri sevir»** (Kafi 1-ci cild).

Əziz tələbələr və şagirdlər, islam övladları! Allahın salam, rəhmət və bərəkəti sizə şamil olsun ki, yeni təhsil ilini həvəslə qarşılayıb, institut və məktəblərin qapısını tərəqqi və kamillik qapısı hesab edirsiniz.

Hədəsdə buyurulur: **«Özünüzü ilahi əxlaqlarla zinətləndirin»** (Bəharul-ənvar, 61-ci cild).

İlahi sifətlər arasında ən şərəfli sifət, sifət isimləri arasında ən əzəmətli alim sifətidir. Ona görə də elm sifəti ilə zinətlənmək digərlərindən daha üstün və dəyərlidir.

Allahdan bir nişanə tapıb, ona yiyələnmək həmin ilahi əxlaqa sahib olmaqdır. Bu nişanələrin ən mühümü elm və qüdrət, bilik və bacarıqdır. Bu iki

sifət əlaqəlidir və onların ayrılması qeyri-mümkündür. Harada bilik varsa, orada bacarıq var və harada bacarıq varsa, orada bilik var. Beləcə, bəşəriyyətin ehtiyacları arasında elmdən üstünü yoxdur. Onu tələb edənlər daim axtarışdadır. Həzrət Əli (ə) buyurub: «**Bilik qabından savay bütün qablar dolduqca daralır. O isə dolduqca genişlənir.**» (Nəhcül-bəlağə).

Əzizlərim, bu fürsəti qənimət bilin. Oxuyun ki, agahlıq və mərifətə çatasınız. Oxuyun ki, özünüzü, cəmiyyəti, islamı izzətləndirə biləsiniz. Oxuyun ki, özünüzü və başqalarını cəhalət pəncəsindən qurtarasınız. Müxtəlif elm sahələrində bu günədək açılmamış düşünləri açmaq üçün oxuyun. Oxuyun və alim olun. Siz kimsədən əskik və bacarıqsız deyilsiniz.

Dünya və onun gələcəyi bilikli millətlər üçündür. Öz elminizlə islam ümmətinin tarixi şərəf və izzətini özünə qaytarın. İradəli olun, heç bir elmi dərəcəni əlçatmaz saymayın.

Allah-taala bəşəriyyətə kainatı ram etməklə ləyaqəti vermişdir. Elmə varmaqla kainatın sirlərini açın. Fitrətən tələb olunan bütün faydalar elm vasitəsi ilə əldə edilir. Zülmət və zillət isə cəhalət nəticəsidir.

Özünüzü Allah və İslam kəlmələrini ucaltmaq, Qur'an hədəflərinin gerçəkləşməsi, məhrumlara xidmət üçün hazırlayın. Elm yolunda üzərinizə düşən əziyyətləri Allah bəndələrinin rahatlığı üçün vəzifə bilin. Hamı sizin intizarınızdadır. Allah sizdən çalışqanlıq və fədakarlıq gözləyir. İslam və islam peyğəmbəri sizin ibtidai və ali təhsiliniz, elmi tədqiqatlarınızın intizarındadır. Mə'sumlar, xüsusilə də əsrin imamı həzrət Bəqiyətullah (ə.c) sizi gözləyir.

Hamının gözü elmi mərkəzlərə, dərslər və təlim otaqlarına dikilməlidir. Sizin necə çalışdığınız, özünüzü necə hazırladığınız diqqət mərkəzindədir. Elm ocaqlarında müəllimlər, tərbiyəçilər və müdiriyyət bu amallar yolunda əl-ələ verməlidirlər.

Agahlıq, düşüncə və bilikdən ləzzət almağa çalışın. Öz vaxtınızı faydasız işlərə, müsabiqə və oyunlara sərf etməyin. Həqiqi kamillik və ilahi seyr arxasınca gedin. **«Yoxsa güman edirsiniz ki, sizi səbəbsiz yaratmışıq» (Mu'minun-115), «Bu dünya puç və faydasızlıqdan başqa bir şey deyil» (Ənkəbut-64).** Bu ayələrin dəyərli mə'nasını unutmayın. Vaxtı bada verən oyunlardan çəkinin. Bə'zilərinde müəyyən fayda olan belə oyunlar təhsildə geriliyə səbəb olur.

Həqiqi kamilliyə çatmaq istəyirsinizsə, ətrafınızdakılar da əyləncələrdən uzaqlaşıb sizinlə həmkarlıq etməlidir.

Qıyası, onsuz da əldən gedəcək ömrünüzü ucuz qiymətə satmayın. Bilin ki, elm və mərifətdən, ilahi razılıq və ilahi seyrdən qiymətli bir şey yoxdur. Həzrət Əli (ə) buyurur: **«Elə bir azad insan yoxdurmu ki, ağızındakı yemək qırıntısı tək dəyərsiz olan dünyanı öz əhlinin öhdəsinə buraxsın? Doğrusu ömrünüzün qiyməti yalnız behiştədir. Dünyanızı behiştədən başqa bir şeyə satmayın.»** (Nəhcül-bəlağə).

Özünüzü vəzifəli bilin, ləyaqətsiz və haram işlərdən çəkinin. Vacib əməllərə, xüsusi ilə də mö'min me'racı olan namaza əhəmiyyət verin. Cümə və camaat namazında iştirak edin. Tələbəklik və şagirdlik vüqarınızı qoruyun. Öyrənmək və öyrətməyi Allahın razılığı, ilahi sifətlə zinətlənmək üçün hidayətçi bilin. Allahdan yardım diləyin.

Cəmiyyətin mövlası həzrət Mehdini (ə.c) Allahla öz aranızda vasitə qərar verin və bilin ki, sizin müvəffəqiyyətləriniz o həzrəti sevindirir. Siz hamınız o həzrətin ruhani övladlarısınız və o hər bir atadan daha çox sizin müvəffəqiyyətinizi arzulayır.

Hər biriniz üçün, islamın əzəməti üçün, elmi mərkəz və institut məs'ullarının müvəffəqiyyəti üçün dua edirəm.

SUAL 11: Həzrət Ayətullah-üzma Safinin hüzuruna salam!

Məntəqəmizdə xüsusi ilə qadınlar arasında intihar (özünü öldürmə) halı çoxalıb. Bu hal və onun aqibəti haqqında mübarək nəzərinizi buyurun.

CAVAB: Bismillahir-rəhmanir-rəhim.

Özünə qəsd etmək böyük günahlardandır. Bu günaha görə istər kişi, istərsə də qadın Allahın şiddətli əzabına düçar olar. Əgər insan dəli və əsəbi deyilsə, günahın səbəbi axirət inancının zəifliyi, dözümsüzlük və Allahdan ümitsizlikdir.

Bu günaha batanların çoxu bir sıra vahimə və xəyalların tə'siri altında olur. Məsələn, qızışdırıcı oyunlar və ya saysız evlənmələrdəki müvəffəqiyyətsizliklər, məişət sıxıntılarını qarşısında məğlubiyyət intihara səbəb olur.

Bu qəbil insanlara dünya və dəyişikliklərin daim hərəkətdə olduğunu anlatmaq lazımdır. Həyatda adətən, səbirsiz, müqavimət ruhiyyəsi olmayanlar məğlubiyyətə uğrayırlar. Onlarda gələcəyə ümitsizlik yaranır, problemləri həllolunmaz hesab edirlər. Hansı ki, dözümlü şəxslər Allaha təvəkkül

etməklə çətinliklərə səbr edir və gələcəyə ümid içində, problemlərlə çarpışırlar.

Bəşər tarixi çətinlik ardınca rahatlıq, yoxsulluq ardınca rifah səhifələri ilə zəngindir. Müvəffəq insanların ruhiyyəsini heç bir hadisə sındıra bilmir. Allahın lütfünə güvənənlər «**həqiqətən, hər bir çətinlik ardınca rahatlıq var**» (İnşirah-5) ayəsini unutmurlar. Zaman keçir və zülmətlər nura boyanır.

Belələrini səbrə də'vət etmək lazımdır. Baş bədən üçün necəsə, səbr də iman üçün elədir. (Nəhcül-bəlağə). Ümid var ki, bu nəsihətlər faydalı olsun.

SUAL 12: Bütün müsəlman gənclər, eləcə də mənim üçün bir nəsihət buyurduğunuzı xahiş edirəm.

CAVAB: Bismillahir-rəhmanir-rəhim.

Sizə və qəlbi islam nuru ilə münəvvər digər əziz cavanlara təqva, ədəb və dini göstərişlərə bağlılığı tövsiyə edirəm. Tövsiyə edirəm ki, həyatınızın bütün dönəmlərində dininizi hər hansı bir istəyə fəda etməyəsiniz. Əksinə, hər şeyi dininizə fəda edin.

SUAL 13: Ali məqamlı fəqih həzrət Ayətullah-üzma Safinin mübarək hüzuruna salam!

Xahiş edirəm ki, dünya və axirətim üçün faydalı bir nəsihətlə mənə yol göstərəsiniz.

CAVAB: Bismillahir-rəhmanir-rəhim.

Nəsihət istəkli məktubunuz çatdı. Mö'minin mö'min boynunda nəsihət haqqı olduğunu nəzərə alaraq, aşağıdakı qeydləri təqdim edirəm.

«Öyüd və nəsihət mö'minlər üçün faydalıdır» (Zariyat-55) ayəsinə əsasən nəsihətlərimizin faydalı olacağına ümidliyik.

İstər özüm üçün, istərsə də siz və bütün mö'min bacı və qardaşlar üçün ən yaxşı nəsihət təqva və pəhrizkarlıqdır. İmam Baqir (ə) buyurur: **«Həqiqətən bir müsəlmanın digər bir müsəlmana verdiyi ən yaxşı öyüd pəhrizkarlıqdır.»**

Qiyəmətli cavanlıq ne'mətinin qədrini bilin. Allahın bəxş etdiyi bacarıq və fürsəti qənimət sayın. Bu dövrün tərəvətindən gözəl şəkildə istifadə edin. Həzrət Peyğəmbər (s) Əbuzərə vəsiyyətində **«nə qədər ki, qocalıq gəlməyib, cavanlığı qənimət bil» deyə buyurur.**

Çalışın ki, cavanlıq dövründə qəzəb, şəhvət və nəfs istəklərini ram etməklə özünüza ağa olun. Bu dövr çalışmaq, özünü düzəltmək, istə'dadların aşkarlanması, kamillik dərəcələrinin fəthi üçün münasib fürsətdir. Heyvani meyllərin güclənməsi də bu dövrə təsadüf edir. Bu dövr ya səadət, behişt, ya da bədbəxtlik və əbədi əzab dövrüdür. Zəhmətlərə qatlaşmaqla bu dövrü Allah, Onun

peyğəmbərləri, övliyaları və salehlərin yolunun seyrinə çevirmək lazımdır. (Nisa-69).

Müvəffəqiyyət nəsimi yellərinə qucaq açın və nəfslə cihada qalxıb, hidayət və müvəffəqiyyət qazanın. özünüzü büdrəmə və tənəzzül amillərindən hifz edin. Bə'zi amillər Əbu-həmzə Somalının şərəfətli duasından bəyan olunmuşdur: **«Mənim ağam! Yoxsa məni öz dərgahından qovub, xidmətində bəndəlikdən məhrum etmisən? Bəlkə, səhlənkarlığımı görüb, özündən uzaqlaşdırdın, üz döndərdiyimi görüb, özbaşına buraxdın? Yoxsa, bəxşişlərin qarşısında minnətdarlıq etmədiyimi görüb, binəsib etdin? Bəlkə, alimlərdən uzaq görüb, xar etdin, qafillərlə görüb, rəhmətindən mə'yus qoydun? Yoxsa, məni batil əməl sahibləri arasında görüb, onların öhdəsinə buraxdın? (Səhifeyi-səccadiyyə, 2-ci cild).**

Yuxarıda sadalanan səbəblər müvəffəqiyyətsizliyin, Allahdan uzaqlığın, qəlb qaranlığı və digər fəsadların səbəbləridir. Bütün bunlar həqiqi fəzilətlərin və mə'nəvi dərəcələrin kəsbi üçün maneədir.

İnsan üçün səadətəbəxş xüsusiyyətlərdən biri də layiq nəsihətlər təmənnasıdır. Allah sizin bu mə'nəvi dərkinizi, bəsirətinizi artırsın. Bu halı əldə

etmək üçün Allaha şükr edin. Heç vaxt əxlaqınızı, nəfsinizi boş buraxmayın. Qur'an tilavətində davamlı olun. Ən azı əxlaq, mə'ad, ilahiyyət, maarifə aid hissələri əzbərləyin. Allahı zikr etməklə şeytani xəyalları qovun. **«Şeytani xəyallar hücum çəkəndə pəhrizkarlar Allahı zikr edirlər» (Ə'raf-201).**

Hal - hazırda elmə yiyələnmək üçün ilahi tövfiqiniz var. Elmi məqamları məqsəd seçin. Cəmiyyətin faydalı bir üzvü olmaq, böyük xidmətlər göstərmək, müsəlmanları yadlara möhtaclıqdan qurtarmaq üçün bacardıqca çalışın.

Hər zaman həzrət Mehдинin (ə.c) zühurunun intizarında olun, onun nurlu könlünü sevindirən əməllər hazırlayın.

Uca Allahdan sizin üçün tövfiq, dünya və axirət səadəti istəyirəm.

SUAL 14: Xahiş edirəm ki, cavanlar üçün bir nəsihət buyurun.

CAVAB: Bismillahir-rəhmanir-rəhim.

Əziz cavanlarımız dövrümüzün saysız-hesabsız azdıracı də'vət və vasitələrinə diqqətli olmalı, qeyri-islami tə'sirlər altına düşməməlidirlər.

Bilin ki, «ləbbeyk» deyiləsi yeganə də'vət bəşəriyyətin ən ziyalısı, həyat tarixi tam şəkildə mə'lum olan imamlardır.

İnşəallah müvəffəq olasınız.

Qeyd: Ayətullah-üzma Safinin oğlu doktor Mürtəza Safi təhsilini təkmilləşdirmək üçün İngiltərəyə e'zam olundu. O, iki ildən sonra kardioloq ixtisası ilə ölkəyə qayıtdı. Hazırda Tehranın «Şəhid Behişt» institutunun elmi şurasının üzvüdür, «Şəhid Müdərris» xəstəxanasında fəaliyyət göstərir. Aşağıda ixtiyarınıza veriləcək iki məktub Ayətullah-üzma Safi tərəfindən doktor Safiyə və onun həyat yoldaşına ünvanlanmışdır.

CAVAB: Bismillahir-rəhmanir-rəhim.

«De ki, işinizi görün, tezliklə Allah, Onun Peyğəmbəri və mö'minlər sizin işinizə baxacaqlar» (Tövbə-105).

Əziz övladım, gözümün nuru Mürtəza! İndi ki, Allahın köməyi ilə təhsilinin davamı üçün xaricə gedirsən, ümidvaram, müvəffəqiyyət qazanıb, seçdiyən məqsəddə zahirən və mə'naca ali və mütəali uğurlar əldə edəsən.

Uca elmi məqamlara nail olmağı hədəf bil və səfərini Allah üçün yerinə yetir ki, oxuduqların, zəhmətlərin, tədqiqatların əməl naməni bəzəsin.

İslam ümmətinin və müsəlmanların özünə kifayətlənməsi üçün mə'lumat toplamaq yolunda, müsəlmanlara xidmət naminə səfər müqəddəsdir.

Müsəlmanların bu günkü tənəzzülünün sirri onların dəqiq və humanitar elmlərdəki geriliyidir. Əksinə, kafirlərin üstünlüyü onların həmin elmlərdəki nailiyyətləridir.

Əgər xaricə gedən gənclərin hər biri texniki tərəqqi ilə ayaqlaşmaq, islam aləmi üçün başıucalıq gətirmək fikrində olsa, asılılıq aradan qaldırılar, istiqlal əldə edilər.

Axı nə üçün sən və sənin kimilər elm sahələrində dünya miqyaslı bir mütəxəssis olmayasınız?! Halbuki, istə'dad baxımından kimsədən geri deyilsiniz. Məqsədim hansı ali rütbə üçün səfər etdiyini sənə xatırlatmaqdır. Allah səni görür, Ondan kömək istə və Ona təvəkkül et.

Allah eləməmiş, olmasın ki, oranın bərbəzəkli görünüşü səni aldatsın və boş əllə geri dönəsən! Əgər orada təhsil imkanları varsa, unutma ki, insanı səadət yolundan azdıran vasitələr də çoxdur. Aldanmayan, xoşbəxtliyini satmayan kişi gərəkdir!

Dini vəzifələrində və Əhli-beyt vilayətində sabitqədəm ol. Bu yolda sınıanmış, püxtələşmiş insanlarla ünsiyyətdə ol. Dini yığıncaqlarda xalisliklə, riyasız, feyz qazanmaq üçün iştirak et və həmin məclislərin qədrini bil.

Xülasə, fərz et ki, hamı, bütün müsəlman cəmiyyəti sən və sənin kimilərinin intizarındadır. Dost və tanışların, qohum-əqrəban, ata-ananın gözü yoldadır. Eləcə də, bütün xəstələr! Bütün bunları unutma və müvəffəqiyyətlər yolunda zəhmətləri qəbul et. Qarşıya çətinlik çıxanda e'tina etmə. Sıxıntı və çətinlikləri Allahın ixtiyarında qoy və ümitsizlikdən çəkin!

Bacardıqca dilində Allahı zikr et, qəlbdə xatırlamağı da unutma. Məhəmməd və ali Məhəmmədə, xüsusi ilə həzrət Mehdiyə (ə.c) salavat hədiyyə etməyi yaddan çıxartma. O həzrət və onun işlərinə yaxşı xidmət üçün təhsilinə diqqətli ol. Artıq macal olmadığı üçün uyğun mövzularda daha geniş mütalibə edəcəyinə ümid bəsləyirəm. Səni Allaha tapşırıram və Ondən sənin üçün dünya və axirət səadəti, tövfiq diləyirəm.

Cavab 16: Bismillahir-rəhmanir-rəhim.

Bu bir neçə kəlməni də gözümün nuru Nərgiz və onun möhtərəm anası üçün yazıram. Sizin və Mürtəzanın sağ-salamatlığına, vətənə müvəffəqiyyətlə qayıdacağınıza ümid edirəm.

Əzizlərim, getdiyiniz şəhər fəsad, əxlaqsızlıq, günahla doludur. Onların insaniyyətdən dəm vurmalarına baxmayaraq, orada insan şərefi heyvani şəhvət və həvəslərin tapdağıdır.

Əksəriyyətinin həyatı heyvanxanalarda cərgələnmiş heyvanların həyatına bənzəyir. Öz əxlaqınızı, dini istiqlalınızı qorumağa çalışın. Uyğun mühitdə çox müsəlmanlar öz rənglərini dəyişirlər. Müsəlman olduqlarını unudaraq, qadınlar çadranı kənara qoyurlar. Əksinə, hindistanlılar, pakistanlılar və afrikalılar öz şəxsiyyətini qoruyur, milli geyimlərdə görünməkdən çəkinmirlər.

Hər halda yaşayış cihaddır. Dərs də, islami örtük də, bayağı məclislərdən uzaq olmaq da cihaddır. Cihad, cihad, cihad!

Ümid edirəm ki, bütün cihadlarda qalib olacaqsınız və balaca Nərgiz də öz kiçik çadrası ilə islami simvollara bağlılıq nümunəsi olacaq. Xülasə, şər'i cəhətdən yaxşılıarı götürün, pislərdən uzaq olun!

SUAL 17: Həzrət Ayətullah-üzma Safinin hüzuruna.

Təhsil ocaqlarından birinin müdiri mütəmadi şəkildə dörd yüz nəfərlik bir cəmiyyətin qarşısında «səsinizi kəsin» sözünü işlədir. Tağuta məxsus, əxlaqa zidd belə bir sözün işlədilməsinə şəriətin münasibəti necədir? Şagirdlərin və məs'ulların vəzifəsi nədir?

Cavab 17: Bismillahir-rəhmanir-rəhim.

İslamda elm təhsili və tədrisi tə'kid olunmuş mövzulardan olub, cəmiyyətin tərəqqisinin əsasını təşkil edir. İnsana elm öyrədib, onu doğru yola hidayət edənlərin haqqı böyükdür və bu haqq atanın haqqına uyğundur. Şagirdlər müəllimə ehtiram göstərməli, hətta onun nöqsanlı davranışına da dözməlidirlər.

Eləcə də, müəllim və ustadın vəzifəsi şagirdlərdə mehriban davranmaq, onların qüsurlarını nəzakətli qaydada islah etməkdir. Şagird və müəllim əlaqəsi heç zaman unudulmayan mə'nəvi bir əlaqədir. Hədisdə buyurulur ki, **«elm öyrədən və elm öyrənən şəxslərin qarşısında təvazökarlıq edin»** (Mişkətul-ənvar). Bu hədis şagirdə sadə olub, müəllimə ehtiram göstərməyi və müəllimə məhəbbət və təvazökarlıqla ilə şagirdi həvəsləndirməyi tövsiyə edir. Nəticədə, şagirdin elm və mə'rifətə rəğbəti artmalı, çətinlik zamanı həvəslə müəllimə üz tutmalıdır.

Şagirdlərin vəzifəsi budur ki, müəllimi qəzəbləndirəcək davranışa yol verməsinlər, danlaq zamanı müəllimə qarşı çıxmasınlar. **«Müəllimin cəfası atanın nəvazişindən üstündür»** buyuruğuna riayət olunsun.

Məs'ulların vəzifəsi müəllim və ustadların əxlaq və rəftarını şərəfləndirmək, onların nöqsanlarını,

şagirdlərin ruhiyyəsinə mənfi tə'sir göstərən pis davranışlarını başa salıb, onların müəllim adını uca tutmasına çağırmaqdır.

SUAL 18: Ali məqamlı fəqih həzrət Ayətullah-üzma Safi Gülpayiqaninin hüzuruna. Salam! Xahiş edirəm, ilk dərs ilimdə mənə öz göstərişlərinizlə peyğəmbər peşəsi olan müəllimliyə həvəsləndirəsiniz.

CAVAB: Bismillahir-rəhmanir-rəhim.

İşinizə başlayarkən onun müqəddəsliyinə yetirdiyiniz diqqət və gözəl niyyətinizi dəyərləndirməklə, müvəffəqiyyət qapılarının üzünü açılmasını Allahdan diləyirəm. İmam Mehdi'nin (ə.c) sayəsi altında uğur qazanıb, onun dostlarından və köməkçilərindən olasınız.

Şərəfli müəllim peşəsi aqlın və şəriətin ehtiramını qazanmış peşələrdən olub, bütün müəllimlər arasında təqdir olunmuşdur. Qur'ani-kərimdə buyurulduğuna görə bütün insanların, həzrət Adəmin, eləcə də həzrət Məhəmmədin (s) müəllimi Allah-taala özüdür.

Əzəmətli peyğəmbərlərin ən böyük vəzifələrindən biri də tə'lim və tərbiyədir. Həzrət Rəsulullah (s) özü haqqında buyurur: **«Yalnız müəllimlik üçün seçildim.»**

həzrət Əli (ə) və digər imamlar ilahi cəmiyyətdə təlim və tərbiyə sifətinin məzhəridirlər. Mədrəsə, elmin bəyanı, maarif, o əzəmətli şəxslərin hökmləri ilkin islam dövründən bu günədək genişlənmişdir. İslam mədrəsəsi yeganə təhsil ocağıdır ki, onda minlərlə müəllimlər təhsil alıb, dünyanın müxtəlif nöqtələrində, şəhər və kəndlərində, məscid və hüseyniyyələrdə elmə qatılmışlar.

İki ay, məhərrəm və səfər ayları boyunca islam aləmi həzrət Seyyidüş-şühəda imam Hüseyin (ə) əzadarlıq mərasimi keçirir. Bütün təlim-tərbiyə ocaqları bu mərasimlərin kəramətindən çiçəklənir. Bir zaman Mədinə məscidində imam Hüseyinə (ə) məxsus dərslər qurular, səhabə və ardıcılar belə bir müəllimdən dərslər alırdılar.

Aydındır ki, söhbətin faydalı elmlərdən getdiyini qeyd etməyə ehtiyac qalmır. Qur'an, əhkam, əxlaq, üsul, ədəbiyyat, tarix, biologiya, fizika, kimya, riyaziyyat və s. müəllimlərinin hər biri fəzilətlidir. Bütün bu təlimlər cəmiyyətə xidmət, islamın izzəti, biganələrdən ehtiyacsızlığı, ilahi razılıq əldə edilməsi üçün yerinə yetirilə bilər.

Müəllim müqəddəs hədəf, yüksək şüur və düşüncə ilə tədris edərsə, bu iş heç bir dünya malı ilə müqayisə edilə bilməz. Bu yolda niyyət xalis olduqca işin mə'nəvi dəyəri də artır.

Həzrət imam Cə'fər Sadiq (ə) məktəbində minlərlə alim, hədisçi, təfsirçi və mütəxəssislər yetişmişdir. «Kimya elminin atası» ləqəbini almış Cabir ibni Həyyan da bu şəxslər arasındadır.

İslami cəmiyyətdə tədris, müəllim, müəllimin məqamı və şə'nindən danışılarda adı çəkilən bütün elmlər nəzərdə tutulur. İslam, Qur'an, şəriət elmlərinin xüsusi məqamı olsa da, dini kamilliyi, dünya həyatının nizamlanması, cəhalətin aradan qaldırılmasında bütün digər elmlərin rolu vardır. Eləcə də, müəllim ixtisasından asılı olmayaraq, şagirdləri islam, mə'rifət, Əhli-beytlə tanış edə bilir. Müəllimlik sənəti şagirdlərin doğru yola yönəldilməsi üçün gözəl bir imkan yaradır. Əksinə, müəllim sağlam əqidəyə malik olmazsa, şagirdlərin əqidə və əxlaqına mənfi tə'sir göstərə bilər.

Eləcə də, fəsad törədən, pozucu sahələr vardır ki, onların tədrisi günahdır. Peyğəmbər və imamlarla həmfikirlik, onlardan ilhamlanmaq müəllimin axirətinə tə'minat verir.

Ümid var ki, tə'lim-tərbiyə ocaqlarımız ilahi hökmlər və Qur'an tə'limləri sayəsində cəmiyyəti tərəqqi və inkişafa çatdırsınlar. Eləcə də, əziz müəllimlər öhdəyə götürdükləri böyük vəzifəni

layiqincə yerinə yetirib, ilahi dəyərlərin keşiyində duranlardan olsunlar.

Möhtərəm və əziz müəllimlərə, xüsusi ilə də bu fəaliyyətə yenicə başlayanlara nəsihətim budur ki, öz işləri ilə Allah razılığını qazanmaq istiqamətində iradəli olsunlar. Şagirdlərlə təvazökar və mehriban rəftar, tapşırılmış əmanətin yaxşıca qorunması müəllim ömrünü bütün cəmiyyət üçün faydalı edər.

Onu da qeyd edək ki, müəllimin ədəb və əxlaqı, rəftarı və danışiq üslubu, hətta geyimi və çöhrəsi də şagirdə tə'sir edir. Ailədən sonra insan üçün ən tə'sirli mühit məktəb mühitidir. **«Yaxşı yerin torpağı yaxşı, pis yerin torpağı pis bitkilər bitirər» (Ə'raf-58).**

Bütün bu məs'uliyətlər nəzərə alınarsa, dərs otağını ibadət otağı, müəllimlik fəaliyyəti ibadət hesab oluna bilər.

Kaş, sizinlə olub, böyük iftixara çataydıq!

SUAL 19: Ayətullah-üzma Safinin nəzərinə. E'tiram və salamlar!

1. Özümü düzəltmək üçün nə etməliyəm?
2. Şeytanı qovmaq üçün ən yaxşı yol hansıdır?

CAVAB: Bismillahir-rəhmanir-rəhim.

Birinci sualın cavabında deyə bilərəm ki, özünü düzəltmək üçün şəriət göstərişlərinə əməl etmək,

ən azı haramlardan çəkinib, vacibəti yerinə yetirmək lazımdır. Özünütərbiyənin ən ali dərəcəsi bəyənilmiş işlərin icrası, pislənmiş əməllərin tərkidir. Çünki özünütərbiyənin mə'nası insanın səadətində təminat verən yaşayış tərzinə əməl olunmasıdır. Belə bir həyat tərzini isə yalnız insanı vücuda gətirmiş Allahdan öyrənmək olar.

İkinci suala cavab: Şeytanın rədd edilməsi üçün ən münasib yol həyatın istisna, mühüm döngəsində səbr edib, düşünməkdir. Bu dayanacaq bir yerdədir və insan bütün işlərini bu dönmədə icra edir. İnsanın qarşısına çıxan, eləcə də, imamların xəbər verdiyi məqama diqqət edilməlidir. Əlbəttə ki, Allahın zikri, mə'nasına diqqət yetirməklə dualar oxumaq da tə'sirlidir.

SUAL 20: Həzrət Ayətullah-üzma Safi Gülpayiqaninin hüzuruna. Salam! Xahiş edirəm ki, kamilliyə çatmağın mərhələləri haqqında nəzərinizi buyurasınız.

CAVAB: Bismillahir-rəhmanir-rəhim.

Kamillik mərhələlərinin yolu müxtəlif şəxslər üçün fərqlidir. Çünki insanların istedadı, məhdudsiyyətlərə dözüm səviyyəsi zəttən və fitrətən fərqlidir. Hər kəs öz fitri qabiliyyətləri çərçivəsində kamillik əldə edə bilər. Hər halda,

kamillik istəyində olan hər bir şəxs müəyyən mərhələlər keçməlidir.

İlkin mərhələdə Allahı tanımaq istiqamətində kitablarda qeyd olunmuş dəlilləri düşünməklə ilahi sifətlər və Allahın öz qulundan agah olduğu dərk edilməlidir.

«(Allah) gözlərin xəyanətini və qəlblərin gizlətdiyini bilir» (Ğafir-19).

Bu tanışlıq ilahi razılığın tanınub, əldə edilməsinə gətirir. Bu iş yalnız Allahın özü ilə bəndələri arasında vasitə etdiyi şəxsləri tanımaqla mümkündür. Həmin şəxslər Allahın razılıq və qəzəb mövqeyini, hansı əməllərin itaət, hansı əməllərin müxalifət olduğunu lazımınca bilirlər. Onlar ilahi elmlər xəzinəsi, Allahın əmanətçiləridir. Onların əxlaq və əməlini, buyuruqlarını düşündükcə ilahi əsaslarla tanışlıq bir o qədər artır. Əgər bu tanışlıq sadəcə bilik çərçivəsində qalamayıb, ilahi hökmlərə itaətlə yanaşı olarsa, faydalıdır. Lakin sadalanan biliklərə e'tiqaddan uzaq elmi tanışlıq Allahdan uzaqlaşmağa, bədbəxtliyə, daşürəkliliyə və pis aqibətə səbəb olur.

Allah-taala bizi və sizi, Məhəmməd və onun ailəsi xatirinə, Allah və Onun övliyalarını tanımaq yolunda müvəffəqiyyətə çatdırın.

SUAL 21: Ayətullah-üzma Safinin hüzuruna. Salam!

Ailə həyatı qurmadan qabaq musiqiyə həvəsli və örtüksüz idim. İndi isə musiqidən uzaqlaşmışam, örtüyüm qaydasındadır. Ən əsası isə Qur'an oxuyuram (Allahın və həyat yoldaşımın köməyi ilə). Amma hələ də Şeytan yaxamı buraxmır, süst və iradəsiz olduğumdan ardıcıl şəkildə namaz qıla bilmirəm. Vicdan əzabı çəkir, narahat oluram. Möhkəm iman və iradə əldə etmək üçün, Şeytandan uzaqlaşmaq üçün nə etməliyəm?

CAVAB: Bismillahir-rəhmanir-rəhim.

Musiqini həmişəlik qoyun kənara. Mütləq namazı qılın və bu vaxtadək qılmadıqlarınızın qəzasını yerinə yetirin. Rəvayətdə buyurulur ki, **«namazı bilərəkdən tərk edən şəxs kafir kimidir.»**

Allahın əzəmətini, ölümü, qəbr sorğusunu yaxşıca fikirləşsəniz, Allaha itaətin savablarını diqqət mərkəzində saxlasanız, inşaəllah şeytan yaxanızı buraxar. Bunu da bilməlisiniz ki, insan yalnız kamil iman və mə'rifət hesabına şeytan hiyləsindən və nəfs istəklərindən qurtula bilər. Belə bir kamillik isə Allahın əzəmətini düşünmək, bu əzəmət qarşısında müt'ilik, əzab və savabın

mütləq olmasına yəqinlik, əmrlərə itaət və qadağalardan çəkinməklə əldə edilir.

SUAL 22: Bismillahir-rəhmanir-rəhim. Həzrət Ayətullah-üzma hacı şeyx Lütfullah Safi Gülpayiqaninin hüzuruna. Salam!

Dost-tanışla davranmaq barəsində şəriətin hökmü nədir?

CAVAB: Bismillahir-rəhmanir-rəhim.

Şəxsiyyətin formalaşmasında ən təsirli amillərdən olan dost seçiminə diqqətli olmaq lazımdır. Elə şəxslərlə ünsiyyətdə olmaq lazımdır ki, bu ünsiyyətdən ruhani və mə'nəvi faydalar əldə edilsin.

Alimlər, zahid insanlar, sınınmış mö'minlərlə oturub-durmaq iman və əqlin inkişafına səbəb olur. Əksinə, günahkar, əxlaqsız, dini göstərişlərdən qaçan, həyasız, azğın adamlarla ünsiyyət olduqca zərərliyə gətirib çıxardır. Belə şəxslərin iştirak etdiyi zərərli məclislərə qatılmaq olmaz. Eləcə də, məzhəbi yığıncaqları, Qur'an və dua məclislərini qənimət bilmək lazımdır. «**Hər kəs öz yoldaşı ilə tanınar**» – buyuruğunu unutmayın.

SUAL 23: Həzrət Ayətullah-üzma Safinin hüzuruna. Salam!

Bir gənc, Allah və mə'sum imamlarla necə əlaqə qura bilər? Əgər onun qəlbini ümitsizlik çulğasa, nə etməlidir?

CAVAB: Bismillahir-rəhmanir-rəhim.

Gündəlik həyatın bütün sahələrində Allah və mə'sumların buyuruqlarına lazım olduğu səviyyədə əməl etmək onlarla əlaqə qurmaqdır.

SUAL 24: Bismillahir-rəhmanir-rəhim.

Möhtərəm fəqih həzrət Ayətullah-üzma Safi Gülpayiqaninin hüzuruna. Salam!

Gənclərin zahiri dünya həyatı ilə çiyin-çiyinə sirli bir daxili aləmləri də vardır. Bu daxili aləm diqqətdən kənar qalıb, unudulsa da, insan həqiqi əqidə və düşüncələrə, gözəl əxlaqa və əməllərə bağlanaraq ruhani aləmini hərəkətə gətirib, öz səadətini tə'min edə bilər. Təəssüf ki, əgər cavanlar əxlaqsız və ləyaqətsiz əməllərə həvəs göstərməklə bədbəxtçiliyə düçar olmuşlar. Belələrinin doğru yola yönəldilməsi, onların zati həqiqətlərinin dirçəlməsi, ruhaniyyət aləminə qayıtmasını gərəkli bilirəm. Əgər onlar bütün mə'nəvi kamillikləri heyvani qüvvələrin razılığına qurban versələr, nəfsani istəklərinə əsir olub, qızmış bir yırtıcıya dönsələr, şəxsiz ki, bədbəxtlik çölündə sərgərdan qalacaqlar. Əgər çox az sayda insanlar özlərini kamilləşdirmək üçün çalışsalar və

ibtidai məktəblərdə qızlar və oğlanlar həlakət vadisində vurnuxarlarsa, həqiqət yolundan sapanların aqibəti sözsüz ki, cəhənnəm olacaqdır.

Biz, gənclər arasındakı belə fitnə-fəsadların çoxundan xəbərsiz qalırıq və bu azğınlıqlar sadəcə ədliyyə sənədlərində arxivləşdirilir.

Cinsi azğınlığı qızışdıran amil açıq-aşkar mə'nəviyyatsızlıqdır. Biz yalnız özümüzə diqqət yetiririk və dini baxışlarımız öz dairəmizdən çıxmır. Hər hansı bir ölkədə mə'nəviyyətənəzzülə uğradıqca cəmiyyətdə ictimai pozğunluq, ən başlıcası isə cinsi azğınlıq çoxalır. Belə bir mühitdə haqq və iman yolunu sevən, azğınlıqlardan narahat olan gənclər pis tə'sir altına düşür, özlərini itirirlər. Belə gənclər düzgün yolu seçməkdə məsləhət üçün heç bir kəsə, hətta ata-analarına belə e'timad göstərmirlər.

Mən illər uzunu məktəblərdə azğınlıqları, 16-17 yaşdan aşağı oğlan və qızların telefon əlaqələrini, get-gəllərini müşahidə etdikdən sonra bu qənaətə gəldim ki, gənclər nə qədər ağıllı və düşüncəli olsalar da, iman və əxlaq yoxsulluğu onları tez-gec yırtıcı pozğunluqların pəncəsinə verəcək. Zənnimcə əsas səbəbkar ata-analarıdır. Pozğunluqlarla mübarizənin zəruriliyini düşünürəm və sizdən kömək istəyirəm. Bu

mövzuda kitab göndərməklə də olsa, mənə əl tutun.

Allahın və sizin köməyinizlə, gənclər arasında vərəqələr yaymaq yolu ilə müvəffəqiyyət qazanmaq olarmı? Onların düşüncələrinin islahı üçün hansı mə'lumatları vermək lazımdır? Onu da qeyd edirəm ki, mənim bu sahədə heç bir vəzifə və məs'uliyətim yoxdur. Məni kiçik bir şəxs kimi qəbul edib, məktubuma cavab verin. Bu məktubu əhəmiyyətsiz saymaq imam Zamanın (ə.c) cəmiyyətini və Qur'anı əhəmiyyətsiz saymaqdır.

Sizin məhəbbət dolu cavabınızın intizarındayam. Bir xahişim də budur ki, feyzlə dolu ramazan ayına yaxınlaşdığımız üçün cavabı tez göndərsiniz.

Hədisdə buyrulur: «Allah evini yeddi dövrə təvaf edən şəxsə Allah-taala altı min yaxşılıq yazar, onun altı min günahını silər, onun üçün altı min dərəcə ucaldar və onun altı min istəyini yerinə yetirər. Lakin mö'minin istəyini yerinə yetirmək on dəfə təvafdan üstündür» (Hilyətül-müttəqin).

İnşəallah, hər zaman həzrət Mehдинin (ə.c) lütf və inayətindən faydalanasınız.

CAVAB: Bismillahir-rəhmanir-rəhim.

Sizin geniş və dəyərli, cəmiyyət və islam övladları üçün ürəyiyanan məktubunuz çatdı.

Cavabın gecikməsi işin çoxluğu, yazılı və şifahi məsələlərdə kitablara müraciət etmək zərurətindən oldu. Öz dediyiniz kimi məktub yazanın bir təşkilat və ya adi bir şəxs olması əhəmiyyət daşımır. Cavablarda ən çox vəzifənin icrası, islam maarifinin yayılması, cəmiyyətin və xüsusi ilə də gənc nəslin aqahlığının yüksəlməsinə diqqət yetirilmişdir.

Gənclərin problemləri həmişə tərbiyəçilərin, müəllimlərin, xüsusilə də peyğəmbərlərin və islam məktəbinin diqqət mərkəzində olmuşdur. İslahatçılar, qurucular, iqtisadi proqnozlar, iman və əqidə təbliğatları gənclərin üzərində mərkəzləşmişdir. İstər millətlərin süqutuna, istərsə də səadətində çalışanlar bu təbəqəyə kapital qoyurlar.

Gəncliyin ruhiyyəsi müsbət və ya mənfi istiqamətdə fəaliyyət və fədakarlığa hazırdır. Gənclərə həsr olunmuş, onların istəklərinin ilahi əsaslarla tə'mini mövzusunda kitab və risalələrə ehtiyac çoxdur.

Əsrimizdə informasiya və nəşriyyat, canlı və cansız təbliğat vasitələrinin qloballaşması səbəbindən bir gəncin sağlam mə'nəviyyatda

qalması üçün xeyli zəhmətlər tələb olunur. Siyasət, iqtisad, mədəniyyət adı altında qeyri-insani təbliğatlar baş alıb gedir. Jurnal və qəzetlər, radio və televiziya yayımları bəşəriyyəti ardınca sürükləyən mühüm amillərdəndir. Bu vasitələr şəhərliyə-kəndiliyə, qocaya-cavana baxmadan hamını və hər yeri əhatə edir. Mavi ekrandakı jest və mimikalar, geyimlər dünyanın ən ucqar nöqtəsindəki oğlan və qızları öz tə'siri altında saxlayır. Sözsüz ki, saf müsəlman bir gəncin formalaşmasında ailə, məktəb, cəmiyyətin əhəmiyyətli tə'sirləri vardır. Necə ki, Qur'anda buyurulur: **«Təmiz bir yurdun bitkiləri Allahın izni ilə bitər. Pis bir yurdun bitkiləri isə yalnız çətinliklə göyərər» (Ə'raf-58).**

Nə vaxtsa hər hansı gəncin mühiti bir şəhər və ya bir kənd mühitində məhdudlaşır. Bu günki tərbiyə mühiti isə bütün dünyadır. Dünyadakı qarışıqlıqlar və əxlaqsızlıq təbliğatı uyğun mühiti dözülməz edirsə də, çarə yoxdur deyə, oturmaq olmaz. Bu problemlər qarşısında tərbiyə üsulları da çoxdur. Həmçinin müasir dünyamızda gəncliyin şüurunun inkişafı müsbət təbliğatın gerçəkləşməsi üçün şərait yaradır. Gənclər üzərində əhatəli və kamil formada təbliğat lazımdır. Onların problemləri araşdırılmalı

cəmiyyətin, məktəbin məs'ulları və valideynlər əl-ələ verib, bu problemləri həll etməlidirlər.

Yada saldığınız cinsi problemlərin həlli üçün müqəddəs islam dini evlənmənin əhəmiyyətini tə'kidlə vurğulayır. Hədəsdə buyurulur: «**Ailə həyatı quran şəxs öz dininin yarısını hifz etmişdir**» (Kafi, 5-ci cild). Bir nəfərin ailə qurması üçün atılan addım gecələri namaz, gündüzləri orucla keçmiş bir ilin ibadətinin savabı ilə dəyərləndirilir. Bununla islam imkan həddində gənclərin mə'nəviyyatını hifz edir.

İslam fəsad törədən müsabiqələri, oyunları, filmləri, kitabları, qəzet və jurnalları, haram musiqi və qumarı, əxlaqsız insanlarla ünsiyyəti qadağan etməklə faydalı düşüncə və təhsil üçün şərait hazırlayır.

Bizim əqidəmizcə, islam bütün problemlərin həlli yolunu bəyan etmişdir və mövcud azğınlıqlar islama arxa çevrilməsindən doğur. İslami cəmiyyət gənclərin səadəti üçün imkan daxilində şərait yaradan bir cəmiyyətdir.

Cəmiyyətə və xüsusi ilə də təbliğat vasitələrinə rəhbərlik edənlər səhlənkarlığa yol verməməli və bu səhlənkarlığı islama, vətənə, millətə xəyanət bilməlidirlər.

İnformasiya vasitələrinin öhdəlikləri çox ağırdır. Haqqın və ədalətin, mə'nəviyyat və düzgünlüyün təbliği başlıca vəzifə olmalıdır. Gəncləri söhbətlər, əxlaqi yığıncaqlar, təfsir və dua məclisləri vasitəsi ilə doğru yolda saxlamaq lazımdır.

Allaha şükr olsun ki, şiə maarifində, islam mədəniyyətində gənclərə və yeniyetmələrə ünvanlanmış nəsihətlər təsəvvür olunduğundan da çoxdur – ayələr, hədislər, dualar, kitablar, məqalə və şe'rlər bu qəbildəndir. Gəncləri bu varlı mədəniyyətə yönəltmək, onları əməllərinin hesabatına məşğul olmağa çağırmaq lazımdır.

Nəhayət, əziz on doqquz yaşlı gənc! Şükürlər olsun ki, bütün bu biliklərə maliksən. Mən sizi təbrik edir və sizin kimilərin çoxluğunu Allahdan diləyirəm!

Siz gənclər islamın gələcəyisiniz. İslamın əzəmət və şövkəti sizdən asılıdır. Hamının sizdən intizarı var – İslamın, Qur'anın, həzrət Bəqiyyətullahın (ə.c)! o həzrətin əksər köməkçiləri siz müsəlman və əhd bağlamış gənclər olacaqsınız.

Əzizlərim! Əgər sizə münasibətdə biz öz vəzifələrimizi lazımınca yerinə yetirə bilmiriksə, özünüz hərəkət edin. Allah sizə yar olsun! **«De ki, işinizdə olun, onsuz da elədiklərinizi Allah,**

Onun rəsulu və mö'minlər görəcəklər» (Tövbə-105).

SUAL 25: Əzəmətli fəqih həzrət Ayətullah-üzma Safi Gülpayiqaninin müqəddəs hüzuruna. Salam!

Bizim ailə üzvlərindən biri qərb vurğunu olub, xaç və it mücəssəməsinə həvəs göstərir. Atanamın nəsihətləri ona tə'sir etmir.

1. Sizin nəzərinizcə, bu işin İslam ruhu ilə uyğunluğu varmı?

2. Naməhrəm kişi ilə dostluq və ona meyl islam nöqteyi-nəzərinə düzgündürmü?

3. Ailə qurmaq istədiyim bir adamla görüşə bilərəmmi?

CAVAB: Bismillahir-rəhmanir-rəhim.

Ümid olunur ki, siz və əsrimizdə sınaq meydanında qərar tutmuş digər xanımlar, Allahın tövfiqi ilə, bu imtahandan üzü ağ çıxıb, islami şəxsiyyətinizi qoruyasınız. Dövrümüzdə qadınların məs'uliyəti çox mühümdür. Onların Qur'an tə'limlərini, peyğəmbər və imamların yolunu rəhbər tutması olduqca tə'sirlidir.

Birinci sualınızda açıqlanmış məsələ böyük təəssüf doğurur. Necə də ürəksıxıcıdır ki, müsəlman və müvəhhid bir mühitdə boya-başa çatmış, «**Əllahu əkbər**» və azan səsi eşitmiş bir qız özünü bu dərəcədə biganələrə təslim etməklə,

məsihiyyət simvolu olan xaça, murdarlıq nişanəsi olan itə rəğbət bəsləyir və öyüd-nəsihət eşitmir. Müsəlman cəmiyyətində qərbpərəstliyin bu həddə çatması təəssüf doğurur.

Həmin qızın həvəsləri biganələr qarşısında zəifliyin nişanəsidir. O, bu simvollarla öz zəifliyini aradan qaldırmaq istəsə də, əslində qeyri-kamilliyini, çaşqınlığını izhar edir. Bu sayaq təzahürlərin yaranmasında pozucu təbliğatların tə'sirini qeyd etməklə kifayətlənirəm. Siz və sizin kimi digər xanımlar səthi mütaliə ilə bu sayaq eybəcər əlamətlərin cəmiyyətimizə necə yol tapdığını anlaya bilərsiniz.

İkinci sualınıza işarə ilə bildirirəm ki, kənar kişi ilə rabitə şəriətin müəyyən etdiyi çərçivədən kənara çıxmamalıdır. Naməhrəm kişi ilə ünsiyyətin sonu peşimanlıq ola bilər. Bu sayaq rabitələrin hesabına bir çox subay qızlar iffət və paklığın sərhəddini aşmış, mədəniyyət adı altında gizlənən təkliflərə aldanaraq bədbəxtliyə düşər olmuşlar.

Qeyd etdiyiniz münasibətlər ölçü-biçisizdir. Bu sayaq münasibətlərə gənclik dövründə təsadüf olunsa da, valideynlərin, oğlan və qızı sehirləmiş aldadıcı hisslərdən azad təcrübəli şəxslərin məsləhətləri zəruridir.

Səadət istəyirsinizsə, ailə qurmaq arzularınızı ata-ananıza bildirin. Onlar razılaşmasalar, narahat olmayın. Axı hansı ata-ana öz övladı üçün səadət istəməz?! Sadəcə, bu işdə onların təcrübəsi və ağıllığı çoxdur.

Sizə və digər gənclərə yaşınızın bu dövründə diqqətli olmağı, gələcək səadətinizə inanmağı tövsiyə edirəm.

Üçüncü suala gəldikdə isə, bildirməliyəm ki, izdivac niyyəti ilə kimsəyə baxmaq və onunla görüşmək şər'i həddi aşmamalıdır. Evlənmə adı ilə naməhrəm kişiyyə yaxınlaşmaq olmaz. Sənəti və qazancı haram olan şəxslə ailə qurmaq qadağan olmasa da, bu iş müsəlman qadın üçün xoş gələcək və'd etmir. Hər bir müsəlman haram mal, haram geyim, haram yeməkdən çəkinməlidir. Əgər evlənməzdən qabaq haram işdən əl çəkərsə, onunla ailə qurmaq olar.

Uca Allah sizi və bütün müsəlman xanımları islam, iffət və hicab yolunda sabitqədəm etsin.

SUAL 26: Cənab Ayətullah-üzma Safinin hüzuruna. Salam!

İki ildir sizə məktub yazmaq niyyətim var. Müəyyən səbəblərdən yubandım və nəhayət, bu gün özümü sual zindanından qurtarmaq qərarına gəldim.

Mənim rəssamlığa böyük həvəsim var. Bu yaxınlarda ailə qurmuşam. Həyat yoldaşım bizimlə yaşayır. sualım budur ki, mənim bütün işlərimə nəzarət etməyə onun haqqı varmı? İnstitutda mənim rəssamlığı davam etdirməyim üçün şərait var. Ərim mənə rəssamlıqla məşğul olmağı qadağan edib. Mən yenə də bu işlə məşğul ola bilərəmmi? Onun dəlili budur ki, rəssamlıq mənim işimə mane ola bilər. Nə qədər çalışmışamsa da razı olmayıb. Hələ ki, atamın evindəyəm. Mənim məs'uliyətim atamın, yoxsa ərimin öhdəsindədir? Ərim məni təhsildən məhrum edə bilərmi? Mənim keçmişimin ona aidiyyəti varmı? Anadan olandan ailə quranadək həyatımın bütün xırdalıqlarını ona danışmışam. Bəlkə də, özümü ona olduğum kimi tanıtdıra bilməmişəm. Axı özümü tam tanımadığım, daxili çəkişmələr içində olduğum zaman necə tanıtdıra bilərdim? Hər ikimiz şər'i, islami qanunlara əməl etmək istəyirik. Nümunəvi qadın olmaq üçün nə etməliyəm? Bilirəm ki, mütalibə etməli, həzrət Zəhranı (s) özümə nümunə götürməliyəm. Bununla belə sizin köməyinizə ehtiyacım var. Mən ərimdən gizli rəssamlığa davam edə bilərəmmi? Gün uzununu baş verən hadisələri ona danışmağım zəruridirmi?

Eyni zamanda, ərim pak və sağlam bir gəncdir. Mən onu özüm üçün Allah hədiyyəsi bilirəm.

Cavabınızın intizarındayam.

CAVAB: Bismillahir-rəhmanir-rəhim.

Allahın böyük nişanələrindən, yaranış aləmindəki incəliklərdən, gözaçan ağahlıqlardan biri evlənmək, qadın və kişinin bir-birlərinə munis olmalarıdır. Bu cütlüyü layiqincə ifadə edən bir söz tapa bilmirəm. Qur'anda buyrulur: «**Onlar sizin libasınızdır, siz də onların**» (Bəqərə-187). Başqa bir ayədə buyrulur: «**Sizin özünüzdən sizin üçün taylar yaratmışıq ki, onlarla rahatlıq tapasınız**» (Rum-21). Özünüzdən özünüz üçün yaratdı. Həmdəm, munis, həmdərd yaratdı. İslam bu izdivac, kamilləşməyə böyük əhəmiyyət verir və fitrətlərdə mövcud ehtiyacı bir daha nəzərə çatdırır. Ailə özülünü möhkəmliyinə, qadın və kişinin vəfadarlığına xüsusi diqqət yetirilir.

Mən öz həyat təcrübəmdə nümunə olası ailələr görmüşəm. Sanki onlar bir-birlərinin ürəyini oxuyur, bir-birinin istəyinə danışsız əməl edirdilər. Bizim dövrümüzdə nə pozulmuş hüquqlar uğrunda mübarizə, nə icbari kişi ağalığı vardır.

Demək istəyirəm ki, Allahdan hədiyyə saydığınız yoldaşınızla heç bir probleminiz olmayacaq.

Qarşılıqlı istəyiniz bütün işləri yoluna qoyacaq. Siz onun, o, da sizin xatirinizi istəyəcək.

Hər halda ər-arvad münasibətlərinin nizamlanması üçün qanunlar və hüquqlar müəyyənləşdirilmişdir. Bu hüquqlara əsasən nə kişi, nə də arvad evlənərkən öz keçmişlərini danışmağa borclu deyillər.

Ata evində kimin öhdəsində olmağınızla bağlı suala gəldikdə güzəşt və məsləhətlə keçinməyiniz məqsədə uyğundur.

«Mö'min kişi ailə və uşağının istəyinə uyğun yemək yeyirsə, münafiq kişi bu işdə yalnız öz rə'yini əsas götürür» (Kafi, 2-ci cild). Qadın da ərinin razılığı üçün çalışmalıdır.

Ümid edirəm ki, hərarətli münasibətləriniz bu söhbətdən sonra daha da hərarətlənəcək. Allah aranızda ülfət yaradıb, nəslinizi paklasın.

SUAL 27: Həzrət Ayətullah-üzma Safinin hüzuruna. Salam!

Həyat yoldaşı seçməkdə çətinlik çəkirəm. Allahın razı olduğu, şəriətin qəbul etdiyi, məni islami hədəflərə və səadətə çatdıracaq bir qadınla evlənmək barədə düşünürəm. Me'yarlarım həmfikirlik, əqidə birliyi, ruhən yaxınlıqdır. Sərvət, gözəllik, təhsil mənim üçün əhəmiyyətsizdir. Əlbəttə ki, həyat yoldaşının gözəl, təhsilli olması

hamının istəyidir. Amma məncə fikir və əqidə birliyi olarsa, digər məsələlər öz-özünə həll olar. Mənim ailə qurmaq haqqında işıqlı fikirlərim var. Ömrümün sonunadək təhsilimi davam etdirmək istəyirəm. Günah və üsyankarlıqdan uzaq, ağılla istəklərə qələbə çalan bir insan olmaq arzusundayam. Həyat yoldaşımın, onun ailəsinin və qohum-əqrəbasının özü Allah bəyənen təfəkkürə malik olsun.

Bəs necə bilim ki, həmin qadın bu şərtlərə malikdir? İnstitutda oxusam da, qızlarla yaxın münasibətdən çəkinirəm. İnanın ki, xəyalən belə bir insanı tapdığımı düşəndə rahatlıq bütün vücudumu bürüyür.

Bu məsələnin həllində sizin rə'yinizi bilmək istəyirəm. Öz göstərişlərinizlə mənə kömək göstərməyinizi xahiş edirəm.

CAVAB: Bismillahir-rəhmanir-rəhim.

Sizin ətraflı məktubunuz çatdı. Bildiyiniz kimi ailə qurmaq mühüm dini ayındır. Həzrət Peyğəmbər (s) buyurur: «**Ailə qurmaq mənim dinimdəndir (qaydalarımıdandır)**». Başqa bir hədisdə «**evlənən şəxs dininin yarısını hifz edir**» deyə buyurulur.

Yəqin ki, bu dini ayini yerinə yetirmək fikrindəsiniz. Lakin həyat yoldaşını seçməkdə

həddi aşan götür-qoy vəsvəsədir. Əgər qadın iffətli, əxlaqlı tanınmışsa və valideynləriniz onu münasib bilirlərsə, Allaha təvəkkül etməklə işə başlayın və sizdən aslı olmayan işləri Allaha tapşırın. «**Allaha güvənən kəslərə Onun yardımını yetərlidir**» (Təlaq-3).

SUAL 28: Həzrət Ayətullah-üzma Safinin hüzuruna. Salam!

25 yaşım var. Üç aydır evlənmişəm. Bu müddət ərzində anlamışam ki, həyat yoldaşımın mənə qarşı münasibəti pəssindir. Əsassız bəhanələrlə ayrılmaq istəyir. Ailə qurmazdan əvvəl bir oğlanla münasibətdə olduğunu e'tiraf edib. Faktlar da var – aşiqanə məktublar, telefon nömrələri... Çox nəsihət vermişəm. Ümid etmişəm ki, bəlkə islah oldu. Hətta ata-anasına bu barədə deyəcəyimlə onu hədələmişəm də. Öz imzası ilə e'tirafını da aldım, amma tə'sirsiz oldu.

Artıq iki həftədir ki, dava-dalaşına görə atası evinə aparmışam. Boşanmaq fikrindədir. Boşanmaq üçün istixarə etdim, yaxşı gəldi. İndi nə edim? Ağsaqqallara qulaq asım, yoxsa istixarəyə?

Onun öz e'tirafına görə mənim mə'nəvi və maddi cəhətdən heç bir nöqsanım yoxdur. Onun əxlaqındakı alçaqlığı valideynlərinə bildirməsəm pozğunluqla məşğul ola bilər.

Üzr istəyirəm. Bütün məsələləri sizə açıq şəkildə çatdırmağı zəruri bildim. Xahiş edirəm, nəzərinizi bildirəsiniz.

CAVAB: Bismillahir-rəhmanir-rəhim.

Ətraflı mə'lumatım olmadığı üçün sizin daxili işiniz haqqında rə'y verə bilmərəm.

Əvvəla, bir nəfər üçün eyb olan sirri ifşa etməməyin savabı var. Bu iş zəruri olmasa, haram və günahdır. Ona görə də yoldaşınızın sirrini açmaqdan çəkinin. İkicisi, talaq kişinin əlindədir. Əgər qadın talaq vasitəsi ilə pis yola düşə bilərsə, mümkün olan halda onu boşamamaq yaxşıdır. Ümumiyyətlə, halal işlərin ən pisi talaqdır.

Üçüncüsü, ağsaqqalların məsləhətini dinləyib-dinləməməyiniz üçün şəraiti özünüz daha yaxşı bilirsiniz. Hər halda mən də sizin çətinliyinizin həlli, xeyiriniz üçün dua edirəm.